

IHP 2026-2042

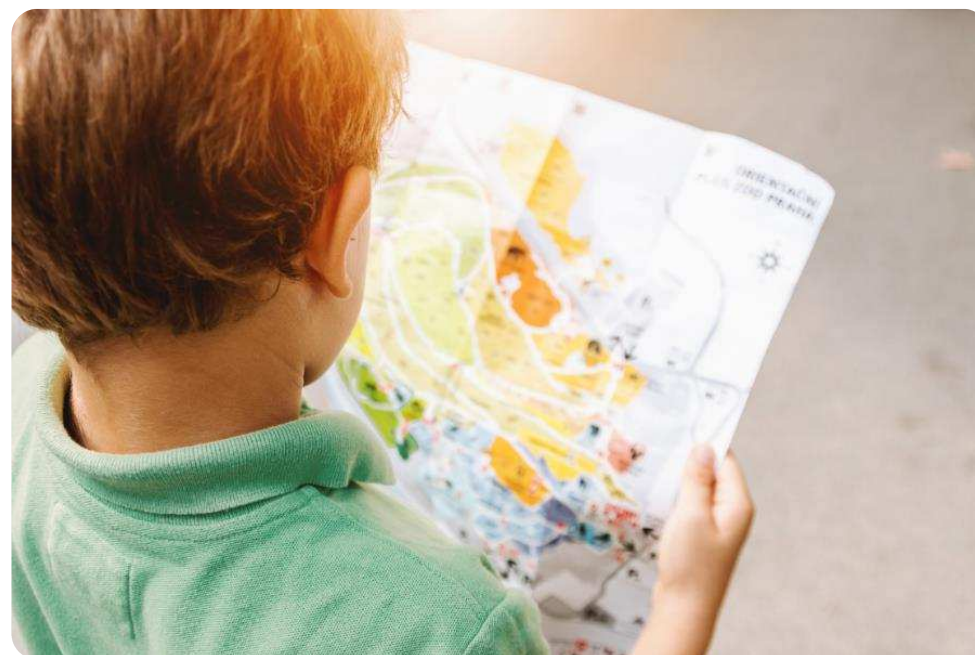
Samen bouwen aan duurzame talentontwikkeling

Opdrachtgever
Gemeente 's-Hertogenbosch

Datum
31 januari 2025

Referentie
1608504-0179.0.1

Auteur(s)
de heer ir. W. Houët
de heer M.S. Drenth MSc

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3			
1.1.	Landelijke Context	3			
1.2.	Lokale Context – Beleidskader Onderwijshuisvesting	3			
1.3.	Doelstelling	3			
1.4.	Aanpak	4			
1.5.	Leeswijzer	4			
2.	Aanbod Onderwijs en Kinderopvang	5			
2.1.	Primair Onderwijs	5			
2.2.	Voortgezet Onderwijs	5			
2.3.	(Voortgezet) Speciaal Onderwijs	5			
2.4.	Kinderopvang	6			
3.	Beleid en Visie	7			
3.1.	Landelijk Beleid	7			
3.2.	Lokaal Beleid	7			
4.	Methodiek	8			
4.1.	Capaciteitsanalyse Onderwijshuisvesting	8			
4.2.	Kwaliteitsanalyse Onderwijshuisvesting	8			
5.	Analyse en opgave	10			
5.1.	Capaciteit Onderwijshuisvesting	10			
5.2.	Kwaliteit Onderwijshuisvesting: Quickscans	11			
5.3.	Scholenlandschap Gemeente	11			
5.4.	Reflectie op de Opgave	11			
6.	Scenario's	13			
6.1.	Toelichting Scholenlandschap per Deelgebied	13			
6.2.	Omschrijving deelgebieden	13			
6.2.1	Engelen	14			
6.2.2	Maaspoort	16			
6.2.3	Empel	18			
6.2.4	De Groote Wielen	20			
6.2.5	Rosmalen Noord	22			
6.2.6	Rosmalen Zuid	24			
6.2.7	West	26			
6.2.8	Noord	29			
6.2.9	Muntel / Viert	31			
6.2.10	Graafsepoort	33			
6.2.11	Binnenstad	35			
6.2.12	Zuid	37			
6.2.13	Vinkel	39			
6.2.14	Nuland	41			
6.3.	Integrale programmering	43			
7.	Financiële vertaling en CO₂-reductie	44			
7.1.	IHP Kwaliteit	44			
7.2.	Aanvullende Kwaliteit	44			
7.3.	Kosten per m ²	44			
7.4.	Financiële uitgangspunten en stichtingskosten	45			
7.5.	Overzicht stichtingskosten onderwijshuisvesting	45			
7.6.	Status IHP Kosten	47			
7.7.	CO ₂ -reductie	47			
8.	Vervolg IHP	49			
8.1.	Opstellen uitvoeringsprogramma	49			
8.2.	Opstellen Haalbaarheidsonderzoeken	49			
8.3.	Disclaimer	49			
	Bijlage I – Kwaliteitsanalyse				50
	Bijlage II - Scholenlijst				51

1. Inleiding

De gemeente 's-Hertogenbosch heeft samen met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties dit Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld voor de onderwijshuisvesting van het Primair Onderwijs (PO), Voorgezet Onderwijs (VO) en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs ((V)SO).

Dit IHP is een vervolg op het in 2023 vastgestelde Beleidskader Onderwijshuisvesting en heeft als doel invulling te geven aan de vernieuwing van het scholenlandschap voor de periode 2026-2042.

De behoefte tot samenwerking met de schoolbesturen komt voort uit de gedeelde verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting: de gemeente heeft een zorgplicht voor onderwijshuisvesting voor onder andere nieuwbouw en uitbreiding en schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor onderhoud en exploitatie. In dit IHP worden beide verantwoordelijkheden op elkaar afgestemd.

Kinderopvang maakt steeds vaker deel uit van onderwijshuisvesting in kindcentra (KC's). Ondanks dat de gemeente geen formele verantwoordelijkheid heeft voor de huisvesting van kinderopvang zijn zij een belangrijke schakel in de ontwikkeling van kinderen. In de gemeente 's-Hertogenbosch wordt hier beleidsmatig al lange tijd invulling aan gegeven. De kinderopvangorganisaties zijn daarom ook betrokken.

1.1. Landelijke Context

Dit IHP sluit aan op de landelijke context. Door nu een strategisch IHP te ontwikkelen spelen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties in op, onder andere, de volgende landelijke ontwikkelingen:

- De (aankomende) wettelijke status van IHP's (naar aanleiding van het Huisvestingsvoorstel van VNG, PO-Raad en VO-raad).
- De verbeteringslag die gemaakt dient te worden op het gebied van de kwaliteit van onderwijshuisvesting.
- De duurzaamheidsambities die voortvloeien uit de afspraken binnen het Klimaatakkoord.
- De druk die is ontstaan op de bekostiging van onderwijshuisvesting.

1.2. Lokale Context – Beleidskader Onderwijshuisvesting

De gemeente 's-Hertogenbosch wil alle kinderen en jongeren in staat stellen het beste uit zichzelf te halen. Het onderwijs en de leeromgeving spelen hierin een cruciale rol. Daarom faciliteert de gemeente dit onder andere via schoolgebouwen. Met het Beleidskader Onderwijshuisvesting (vastgesteld door de gemeenteraad in 2023) geeft de gemeente richting aan de wijze waarop de onderwijshuisvesting de komende jaren bijdraagt aan kansgelijkheid en talentontwikkeling. Daarnaast sluit het kader aan bij beleidsambities op het gebied van diversiteit en inclusiviteit, doorgaande leerlijnen, duurzaamheid en gezondheid.

's-Hertogenbosch loopt voorop in het realiseren van goede schoolgebouwen. Voorbeelden hiervan zijn de brede onderwijsvoorzieningen, zoals de Brede Bossche Scholen en kindcentra. De gemeente 's-Hertogenbosch wil voorop blijven lopen en zorgen voor betaalbare onderwijsvoorzieningen.

Dit IHP fungeert in combinatie met het Beleidskader Onderwijshuisvesting als koersdocument voor de benodigde investeringen op de langere termijn (16 jaar), met een concreet uitvoeringsplan voor de korte en middellange termijn (4 + 4 jaar, twee termijnen). Dit biedt een gedragen (lange)termijn perspectief op onderwijs en onderwijshuisvesting in 's-Hertogenbosch.

1.3. Doelstelling

Dit IHP is een strategisch plan waaraan gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties zich verbinden. Gezamenlijk wordt toegewerkt naar een toekomstbestendig opgroei-klimaat met bijbehorende huisvesting voor onderwijs en kinderopvang. In tegenstelling tot de werkwijze (uitsluitend) op basis van de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente 's-Hertogenbosch (in het vervolg 'verordening'), wordt in dit IHP uitgegaan van een proactief onderwijshuisvestingsbeleid binnen de gestelde financiële kaders. Dit IHP:

- Sluit aan op de beleidskaders van de gemeente op het gebied van onderwijs.
- Geeft aan op welke wijze de gemeente haar zorgplicht voor onderwijshuisvesting wenst in te vullen.
- Stelt de gemeente en schoolbesturen in staat om op korte en lange termijn toekomstbestendige keuzes op het gebied van onderwijshuisvesting te maken en proactief beleid te voeren.

- Stelt de kaders waarbinnen de gemeente, samen met de schoolbesturen, investeert in de onderwijshuisvesting.
- Biedt een meerjarenperspectief waarop het eigen (investerings-)beleid van de gemeente en schoolbesturen kan worden afgestemd.
- Vormt het investeringskader voor onderwijshuisvesting voor vier + vier jaar (2026-2029 en 2030-2033) en geeft een doorkijk voor de langere termijn van 16 jaar (2034-2041). Het IHP wordt elke vier jaar herijkt, zodat het beleidskader blijft aansluiten bij de vragen en behoeften van dat moment. Jaarlijks wordt het jaarprogramma na overleg met de schoolbesturen vastgesteld door het College, waarmee de voortgang wordt bewaakt. Indien wenselijk wordt de raad (jaarlijks) geïnformeerd.

De verankering van dit IHP kan verdeeld worden over het strategisch, tactisch en operationeel niveau. Dit IHP is daarin het strategisch kader. In navolging op het IHP wordt een uitvoeringsprogramma vastgesteld waarin de eerste termijn van het IHP wordt uitgewerkt en jaarlijks vertaald naar een jaarprogramma. Dit is het tactisch niveau. De uitvoering van de projecten is onderdeel van het operationeel niveau.

1.4. Aanpak

Dit IHP is samen met gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties ontwikkeld. Daarbij zijn gezamenlijk de volgende stappen doorlopen:

1. Er heeft een uitgebreide analyse (met schouw) plaatsgevonden van de onderwijsgebouwen in de gemeente. Er is onder andere gekeken naar capaciteit en kwaliteit. Aan de hand van de analyse is de opgave in beeld gebracht. Er hebben daarnaast individuele interviews plaatsgevonden met alle schoolbesturen.
2. Op basis van de uitkomsten van de analyse zijn de opgaven geprioriteerd in interactieve sessies.
3. De geprioriteerde opgaven zijn financieel vertaald en de consequenties voor CO2-reductie zijn in beeld gebracht.
4. De bovenstaande deelproducten zijn samengevoegd in voorliggend IHP, waarbij tevens de vervolgstappen zijn benoemd.

1.5. Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk beschrijft hoofdstuk 2 het onderwijslandschap van de gemeente. Hoofdstuk 3 gaat in op de gezamenlijke visie en uitgangspunten. Hoofdstuk 4 introduceert de gehanteerde methoden voor de analyse van de opgave waarvan de resultaten in hoofdstuk 5 worden gepresenteerd. Hoofdstuk 6 beschrijft de scenario's die invulling geven aan de opgave. Hoofdstuk 7 voorziet de scenario's uit hoofdstuk 6 van financiële uitgangspunten en een financiële vertaling. In hoofdstuk 8 is het vervolgproces na het IHP omschreven.

2. Aanbod Onderwijs en Kinderopvang

Dit hoofdstuk biedt inzicht in het onderwijs- en kinderopvangaanbod in de gemeente. Het gaat hier voor het onderwijs om het PO, VO en (V)SO en voor kinderopvang om kinderdagopvang (KDV) en buitenschoolse opvang (BSO).

2.1. Primair Onderwijs

Het PO in de gemeente wordt verzorgd door zeven schoolbesturen. De schoolbesturen bieden onderwijs aan 12.030 leerlingen (DUO, 1 oktober 2024), verdeeld over 48 basisscholen (locaties).

Schoolbestuur	Sector	Aantal locaties	Aantal leerlingen	% Totaal
Signum	PO	24	5.583	46%
ATO	PO	16	4.623	38%
Filios	PO	2	515	4%
Talents	PO	2	432	4%
Antonius Abt (per 1-1-2025 Talents)	PO	2	306	3%
Simonscholen	PO	1	325	3%
Pallas	PO	1	246	2%
Totaal		48	12.030	100%

2.2. Voortgezet Onderwijs

Het VO in de gemeente wordt verzorgd door vijf schoolbesturen. De schoolbesturen bieden onderwijs aan 9.071 leerlingen (DUO, 1 oktober 2024, excl. VAVO-leerlingen), verdeeld over 9 scholen (locaties).

Schoolbestuur	Sector	Aantal locaties	Aantal leerlingen	% Totaal
OMO*	VO	5	5.802	64%
Pierson Stichting	VO	1	1.599	18%
Onderwijsstichting Zelfstandige Gymnasia	VO	1	738	8%
Yuverta**	VO	1	660	7%
Stg. Praktijkonderwijs	VO	1	272	3%
Totaal		9	9.071	100%

* Met Ons Middelbaar Onderwijs is voor al haar scholen (St. Janslyceum, Rodenborch College, Van Maerlant Lyceum, Bossche Vakschool, excl. ISK) met de gemeente 's-Hertogenbosch een doordecentralisatieovereenkomst afgesloten. Bij doordecentralisatie draagt de gemeente het economisch eigendom van grond en schoolgebouwen over aan het schoolbestuur en verstrekt jaarlijks een vergoeding voor onderwijshuisvesting. Het schoolbestuur wordt hiermee zelfstandig verantwoordelijk voor bouw, onderhoud en financiering van het schoolgebouw.

** Schoolbestuur Yuverta verzorgt in de gemeente 's-Hertogenbosch het groenonderwijs. De verantwoordelijkheid voor de huisvesting van deze vmbo-school wijkt af van de andere VO-scholen. Yuverta is een MBO-instelling en wordt rechtstreeks door het Rijk bekostigd. Daarom heeft de gemeente geen zorgplicht voor deze vmbo-school

2.3. (Voortgezet) Speciaal Onderwijs

Het (V)SO in de gemeente wordt verzorgd door drie schoolbesturen. De schoolbesturen bieden onderwijs aan 1.286 leerlingen (DUO, 1 oktober 2024), verdeeld over vijf scholen (negen locaties).

Schoolbestuur	Sector	Aantal locaties	Aantal leerlingen	% Totaal
HUB Noord-Brabant	SO	3	455	64%
	VSO	2	364	
Koraal	SO	1	90	18%
	VSO	1	137	
Stichting Gabriël / Atlent	SO	1	161	18%
	VSO	1	79	
Totaal		9	1.286	100%

2.4. Kinderopvang

KDV en BSO in de gemeente wordt verzorgd door diverse kinderopvangorganisaties. De organisaties die ook in kindcentra zijn gehuisvest zijn hier weergegeven (LRK, 2024).

Kinderopvangorganisatie	Type
Kanteel Kinderopvang B.V.	KDV
Partou B.V. / Smallsteps B.V.	KDV
Stichting Kindercentrum De Witte Wielen	KDV
Eigenwijze Kinderopvang (Dribbel B.V.)	KDV
Norlandia Kinderopvang Zuid B.V.	KDV
Joepie Kinderopvang B.V.	KDV
Zonnelicht Kindcentrum B.V.	KDV
Kdv Om de Hoek	KDV

Kinderopvangorganisatie	Type
Kanteel Kinderopvang B.V.	BSO
Partou B.V. / Smallsteps B.V.	BSO
Stichting Kindercentrum De Witte Wielen	BSO
Dribbel B.V.	BSO
KDV Zonnelicht B.V.	BSO
Joepie Kinderopvang B.V.	BSO
Norlandia Kinderopvang Zuid B.V.	BSO
BSO Bij Suus	BSO

3. Beleid en Visie

De gemeente, de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties streven gezamenlijk naar toekomstbestendige scholen en kindcentra. Het doel is om kinderen in de gemeente de best mogelijke kansen te bieden in hun ontwikkeling en hen voor te bereiden op hun toekomst. Daarbij is het van belang dat het onderwijs- en kinderopvangaanbod toegankelijk, divers en goed gespreid is en aansluit op de vraag van de maatschappij. Dit hoofdstuk behandelt landelijk en lokaal beleid en visie op onderwijs en kinderopvang en onderwijshuisvesting. Onderwijshuisvesting omvat daarbij ook eventuele ruimte voor KDV en BSO in schoolgebouwen.

3.1. Landelijk Beleid

De voorzieningen in de onderwijshuisvesting waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, zijn vastgelegd in de wetgeving. Daarbij gaat het onder andere om (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, constructiefouten en eerste inrichting. Hiervoor ontvangt de gemeente een algemene uitkering in het gemeentefonds. De verantwoordelijkheid voor instandhouding (onderhoudskosten aan binnen- en buitenkant) en de exploitatie (o.a. energie- en schoonmaakkosten) van schoolgebouwen ligt bij de schoolbesturen, tenzij hiervan is afgeweken. Hiervoor ontvangen de schoolbesturen een lumpsumvergoeding vanuit het Rijk.

Het huidige stelsel vertoont diverse tekortkomingen. Deze zijn onder andere benoemd in het Interdepartementaal Beleidsonderzoek¹. Er zijn bijvoorbeeld geen eenduidige eisen voor onderwijshuisvesting, er is een gebrek aan koppeling tussen bouwkosten en budgetten, de capaciteit en expertise bij schoolbesturen en gemeenten staat onder druk en het ontbreekt aan een gesloten beleidscyclus door met name een gebrek aan toezicht, monitoring en evaluatie.

Daarnaast worden strengere eisen aan schoolgebouwen gesteld, zoals eisen aan energieneutraliteit en Frisse Scholen. In het klimaatakkoord is wettelijk vastgelegd dat de CO₂ uitstoot van de schoolgebouwen met 55% gereduceerd dient te worden ten opzichte van 1990 in 2030 en 95% in 2050. Ondanks deze ontwikkelingen blijft de

indexering van zowel het gemeentefonds als de lumpsumvergoeding achter op de marktontwikkelingen (bouw- en exploitatiekosten).

Op 15 december 2016 hebben de PO-raad, de VO-raad en de VNG een gezamenlijk voorstel gestuurd aan toenmalig staatssecretaris Sander Dekker om enkele tekortkomingen in het huidige stelsel voor onderwijshuisvesting op te lossen. Op 9 mei 2018 is het verder uitgewerkte voorstel gepubliceerd door PO-raad, VO-raad en VNG. Vervolgens is het voorstel ook formeel door de VNG goedgekeurd. Het voorstel is in 2018 formeel aan de minister aangeboden. Het uitgangspunt van dit voorstel is dat gemeenten en schoolbesturen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor de (kwaliteit van de) huisvesting van scholen. Belangrijke elementen uit het voorstel zijn:

1. Gemeenten en schoolbesturen worden verplicht om een IHP op te stellen.
2. De mogelijkheid om renovatie als volwaardig alternatief voor vervangende nieuwbouw in te kunnen zetten.
3. Het investeringsverbod voor het PO en (V)SO wordt opgeheven.

Momenteel heeft het Ministerie van OCW een wet in voorbereiding, waarmee invulling wordt gegeven aan bovenstaand voorstel. De beoogde inwerkingtredingsdatum van dit wetsvoorstel is in de loop van de tweede helft van 2025.

3.2. Lokaal Beleid

Zoals omschreven in par. 1.2. is dit IHP een vervolg op het in 2023 vastgestelde Beleidskader Onderwijshuisvesting. Het beleidskader is tot stand gekomen in samenspraak met de schoolbesturen, de kinderopvangorganisaties en het kinder- en jeugdparlement.

In het Beleidskader zijn ambities voor de onderwijshuisvesting geformuleerd. Deze ambities zijn aan de hand van de thema's "Ambitieuw & Beleidsrijk", "Duurzaam" en "Zakelijk" verankerd in het Beleidskader Onderwijshuisvesting.

¹ [IBO Onderwijshuisvesting funderend onderwijs. Een vak apart - Een toekomstbestendig onderwijshuisvestingsstelsel \(2021\)](#)

4. Methodiek

Dit hoofdstuk behandelt de gehanteerde methoden voor de analyse en opgaveformulering.

4.1. Capaciteitsanalyse Onderwijsruimte

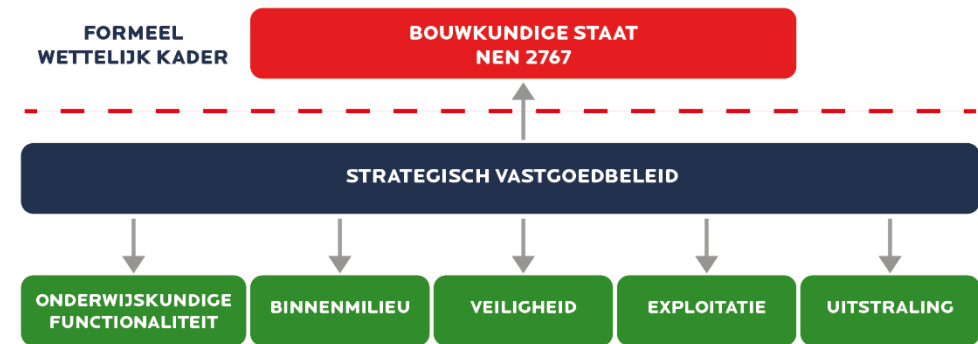
Voor alle schoolgebouwen is de beschikbare capaciteit voor het onderwijs geanalyseerd. De capaciteitsanalyse maakt het ruimtetekort of -overschot per gebouw inzichtelijk. De ruimtebehoefte van het onderwijs wordt bepaald door de leerlingentelling en de prognose te vertalen naar ruimtebehoefte (op basis van de criteria in de verordening).

Voor het PO is dit bijvoorbeeld 5,03 m² bvo per leerling en 200 m² bvo vaste voet per school. Afhankelijk van de achterstandscore wordt er 25 m², 50 m² of 75 m² bvo toegevoegd aan de vaste voet. In het VO en (V)SO gelden, afhankelijk van het onderwijsniveau, andere aantallen m² per leerling en andere vaste voeten. Deze ruimtebehoefte wordt vergeleken met het aantal vierkante meters bruto vloeroppervlak (bvo) dat beschikbaar is.

Naast het inzichtelijk maken van eventuele ruimtetekorten is de capaciteitsanalyse van belang omdat een eventueel ruimteoverschot de schoolbesturen geld kost voor exploitatie en onderhoud. Schoolbesturen ontvangen namelijk een vergoeding voor materiële instandhouding op basis van het aantal leerlingen en niet op basis van het aantal m² in een school. Bovendien vormen ruimteoverschotten een risico voor de gemeente. Wanneer een gebouw geheel leeg komt te staan, zal de eigenaar (het schoolbestuur) dit terug willen geven aan de gemeente. Daarnaast dient de gemeente (op basis van de verordening) te voorzien in oplossingen voor ruimtetekorten, waarmee kan worden verwezen naar leegstand.

4.2. Kwaliteitsanalyse Onderwijsruimte

Op basis van de verordening is alleen de bouwkundige staat een formeel toetsingscriterium. Voor het IHP is het echter niet alleen de vraag of een pand een goed *gebouw* is, maar of een pand een goed *schoolgebouw* is. In de beoordeling van het gebouwenbestand is daarom naast de bouwkundige staat ook gekeken naar onderwijskundige functionaliteit, binnenmilieu, veiligheid, exploitatie en uitstraling van de schoolgebouwen. Dit zijn thema's voor strategisch vastgoedbeleid.

Figuur 2: Elementen van quickscan-beoordelingsmethodiek.

Op basis van de door HEVO ontwikkelde 'Quickscan' zijn de gebouwen die zijn gerealiseerd voor 2010 beoordeeld en voorzien van een gewogen score, die inzicht geeft in de vervangings-/ vernieuwingstermijn. De totaalscore geeft op uniforme wijze richting aan de mate van urgentie tot een levensduurverlengende ingreep in relatie tot de gebouwkwaliteit:

- Bij < 57 punten: binnen 0-5 jaar (rood).
- Bij 57 tot 63 punten: binnen 5-10 jaar (oranje).
- Bij 63 tot 69 punten: binnen 10-20 jaar (lichtgroen).
- Vanaf 69 punten: over meer dan 20 jaar (donkergroen).

De Quickscan leidt tot een advies voor de vervangings-/ vernieuwingstermijn, ofwel het 'natuurlijke vervangingsmoment' van een schoolgebouw. Het natuurlijke vervangingsmoment voor schoolgebouwen is cruciaal, omdat het van belang is dat bij ingrepen ((ver)nieuwbouw of renovatie) alle thema's integraal aangepakt kunnen worden. Immers, een energieneutraal gebouw dat bijvoorbeeld onderwijskundig niet geschikt is, is een ongeschikt schoolgebouw.

De Quickscans zijn uitgevoerd voor de 35 oudste gebouwen in de gemeente (allen gebouwen van voor 2010). Reden hiervoor is dat de jongere gebouwen gedurende de looptijd van dit IHP niet de leeftijd van 40 jaar bereiken (de afschrijvingstermijn) waardoor zij ver afstaan van hun natuurlijke vervangingsmoment.

De Quickscanscores zijn input voor de scenario's. Bij het besluit tot vervanging/ vernieuwing middels (ver)nieuwbouw/renovatie is bij de scenario's ook gekeken naar andere overwegingen (hoofdstuk 5). Partijen kunnen ook besluiten om op elementniveau (bijvoorbeeld binnenmilieu of duurzaamheid) los van het natuurlijke vervangingsmoment te investeren.

5. Analyse en opgave

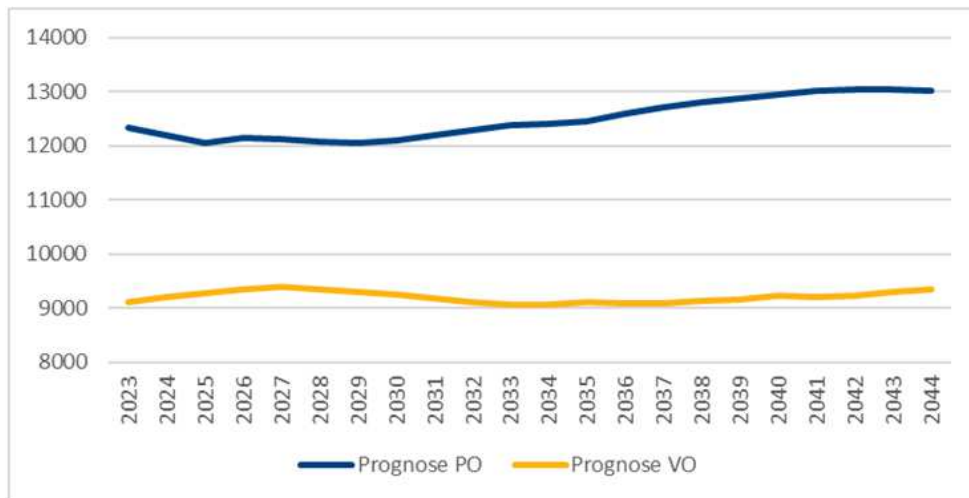
In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de analyse gepresenteerd en worden de opgaven geformuleerd.

5.1. Capaciteit Onderwijsruimte

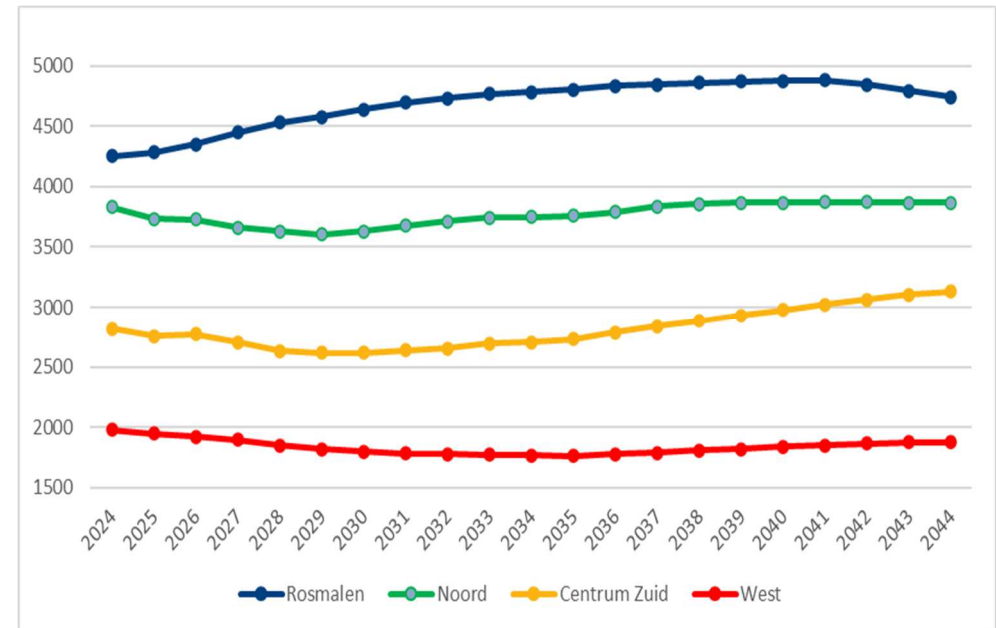
De basis voor de behoefte aan capaciteit zijn de huidige en toekomstige leerlingenaantallen in de gemeente. Er wordt eerst stilgestaan bij de ontwikkeling van de prognose, alvorens een overzicht te geven van de totale capaciteit.

Leerlingenprognose

In de grafieken in deze paragraaf zijn de leerlingenprognoses 2024 van de gemeente te zien voor respectievelijk het PO en VO. De grafieken geven een beeld van hoe de leerlingenaantallen zich in de komende jaren naar verwachting gaan ontwikkelen.

Het algemene beeld is dat, los van beperkte fluctuaties, de leerlingenaantallen op de korte en middellange termijn stabiel blijven. Er wordt op de lange termijn een lichte stijging verwacht in het PO.

Bovenstaande grafiek toont in welke deelgebieden van 's-Hertogenbosch deze groei in het PO zich concentreert. West en Noord blijven vrij stabiel. Centrum Zuid ondervindt een groei op de lange termijn. Rosmalen kent een gestage groei, die uiteindelijk na de piek weer enigszins afneemt.

De aantallen leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs stegen de afgelopen jaren ondanks de invoering van Passend Onderwijs. Ook voor de komende jaren laten ze lichte groei zien. De komende jaren wordt verder ingezet op Inclusiever Onderwijs. Het aantal leerlingen in (voortgezet) speciaal onderwijs laat zich daardoor lastig voorspellen.

Capaciteitsanalyse

Op de kaarten in het volgende hoofdstuk is de capaciteitsanalyse toegevoegd. Hierbij is per school inzichtelijk gemaakt of er sprake is van ruimtetekorten of overschotten.

5.2. Kwaliteit Onderwijshuisvesting: Quickscans

In bijlage I is de kwaliteitsanalyse toegevoegd. Hierbij is voor de 35 oudste scholen in de gemeente aangegeven hoe zij scoren op de diverse kwaliteitscriteria.

De belangrijkste conclusies zijn:

1. De schoolbesturen onderhouden hun schoolgebouwen adequaat binnen hun financiële kaders.
2. De onderwijshuisvesting in de gemeente staat er beter voor dan vergelijkbare gemeenten; de portefeuille is onder meer gemiddeld genomen jonger (29 versus 41 jaar).
3. De onderwijshuisvesting staat er acceptabel bij, maar de gemiddelde leeftijd van de Bossche schoolgebouwen is 29 jaar en ligt zo boven de streefwaarde van tussen de 20 en 25 jaar.
4. Schoolgebouwen met een positieve waardering voldoen (nog) niet altijd aan het beleidskader (waaronder duurzaamheid en inclusiviteit). Dit vraagt grote investeringen.

5.3. Scholenlandschap Gemeente

Voor het PO is de opgave op wijkniveau geanalyseerd en geformuleerd. Voor het VO en (V)SO is rekening gehouden met het stadsniveau maar ook met de regiofunctie van de gemeente. Daarnaast is er een aantal uit- en inbreidingsgebieden waar rekening mee is gehouden. Dit houdt in dat er wordt geanticipeerd op het realiseren van nieuwe scholen. Dit betreffen de volgende gebieden (geel omcirkeld op de kaart):

1. **Spoorzone:** vanaf 2027/2028, gefaseerd ca. 5.000 woningen.
2. **De Vliert:** vanaf 2030, ca. 1.500 woningen.
3. **Groot Meerendonk:** vanaf 2032, ca. 1.150 – 2.000 woningen.
4. **De Groote Wielen:** t/m 2045, ca. 2.600 woningen.
5. **Nuland:** termijn n.t.b., omvang onbekend.

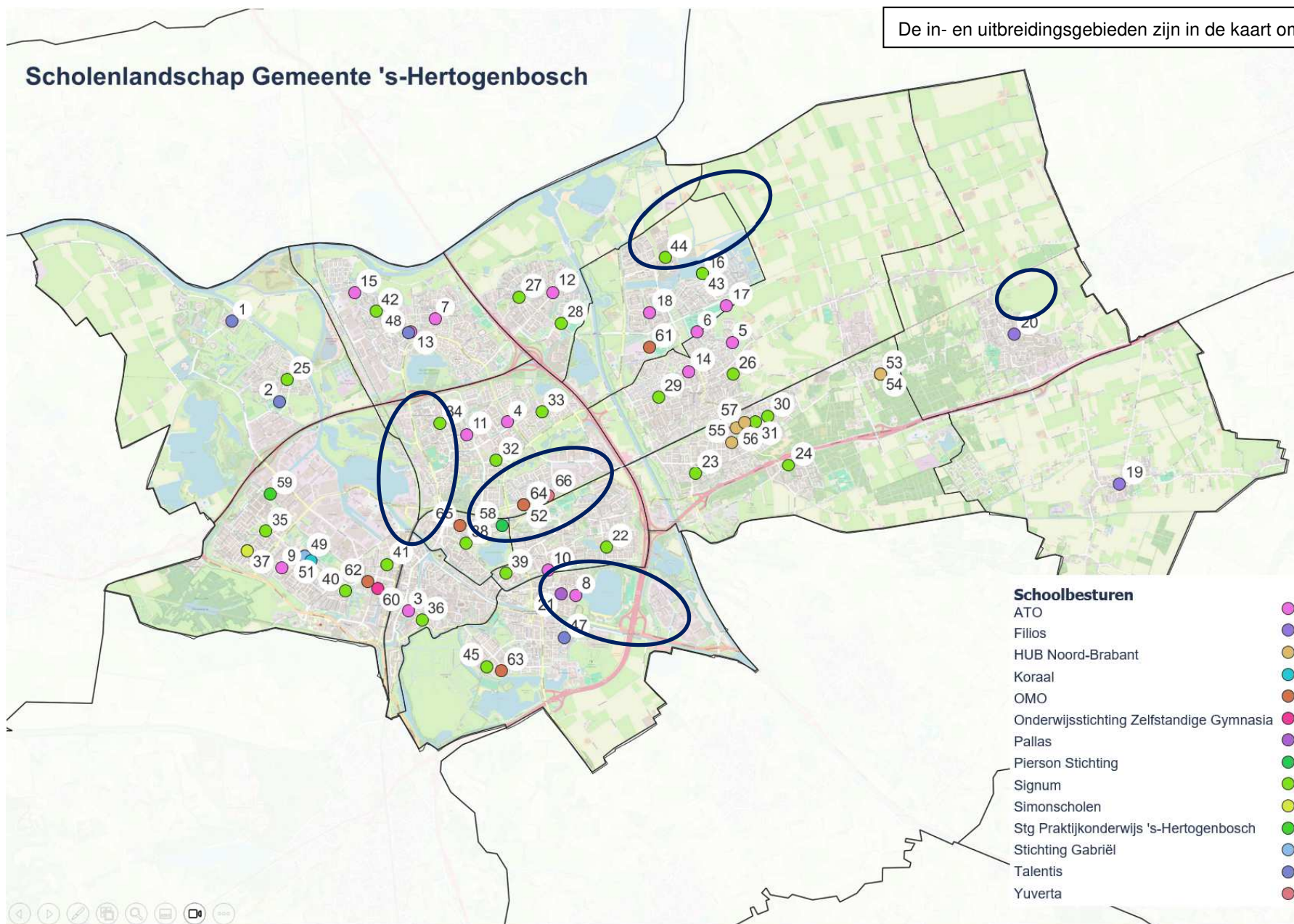
5.4. Reflectie op de Opgave

De gemeente en de schoolbesturen staan voor een driedelige uitdaging. Ten eerste de planmatige vervanging van een deel van het oude gebouwenbestand, zoals aangegeven in de kwaliteitsanalyse van de onderwijshuisvesting. Ten tweede het blijven anticiperen op voldoende capaciteit in de gemeente, mede gelet op de uit- en inbreidingsgebieden

die worden voorzien. Ten derde de verduurzamingsopgave van de bestaande voorraad, die niet voor 2045 wordt vervangen. Dit zal in hoofdstuk 7 nader omschreven worden.

De in- en uitbreidingsgebieden zijn in de kaart omcirkeld.

Scholenlandschap Gemeente 's-Hertogenbosch

6. Scenario's

Dit hoofdstuk bespreekt de scenario's voor de onderwijshuisvesting. De diverse scenario's worden onderbouwd aan de hand van de quickscanscores, de capaciteitsanalyse en de in- en uitbreidingsopgave. De scenario's en prioritering zijn tot stand gekomen in samenspraak met de schoolbesturen. Er wordt nog geen afweging gemaakt ten aanzien van nieuwbouw, (ver)nieuwbouw en renovatie. Dit vereist bij de uitvoering van het IHP per locatie een gedegen afweging middels haalbaarheidsonderzoeken.

6.1. Toelichting Scholenlandschap per Deelgebied

De huidige situatie binnen de gemeente is in deze paragraaf weergegeven op diverse scholenlandschappen per deelgebied inclusief labels per school voor de capaciteitsanalyse. De kleur van de stip op de kaart correspondeert met het schoolbestuur. Hieronder volgt een toelichting over hoe de kaarten en labels gelezen moeten worden:

- De kleur van de stip op de kaart correspondeert met het schoolbestuur.
- De labels in de kaarten geven een toelichting op het betreffende schoolgebouw.
- Onder de schoolnaam staat de quickscore weergegeven met de kleur van de vervanging-/ vernieuwingstermijn. Indien er sprake is van meerdere bouwdelen is de score van het laagste bouwdeel weergegeven.
- Het label geeft de leerlingenprognose weer.
- Het label geeft de bijbehorende ruimtebehoefte, bestaande m² bvo en ruimtetekorten/-overschotten weer. Overschotten worden hierbij in het groen weergegeven en tekorten in het rood. Bij BBS-en en MFA's zijn alleen de beschikbare onderwijsmeters vermeld en niet de totale meters van het hele gebouw.
- Alle leerlingen zijn toegerekend aan de hoofdlocatie, van de dislocatie is alleen de capaciteit in beeld gebracht.
- Voor de scholen van OMO is geen capaciteitsanalyse opgesteld, dit valt onder de verantwoordelijkheid van OMO.

Er wordt (indien van toepassing) een onderscheid gemaakt in de programmering.

1. Lopend project
2. Termijn 1 (0 – 4 jaar), “in beton gegoten”
3. Termijn 2 (4 – 8 jaar), “uithardend beton”

4. Termijn 3 (8 – 16 jaar), “doorkijk”
5. Vergezicht (16 jaar en verder)

Er wordt een onderscheid gemaakt in de volgende maatregelen:

1. Haalbaarheidsonderzoek: voor een complexe opgave wordt voorafgaand aan de vernieuwing een uitgebreid haalbaarheidsonderzoek opgesteld.
2. Vernieuwing: nieuwbouw of (ver)nieuwbouw.
3. Herschikking: het clusteren of herplaatsen van locaties.
4. Herbesteding: het herbesteden van vrijkomende locaties.
5. Nieuwe school: nieuwbouw voor een nieuwe school.

6.2. Omschrijving deelgebieden

In verschillende werksessies is met de schoolbesturen en gemeente gesproken over de gewenste volgorde en inhoud van de vernieuwing van het scholenlandschap.

In eerste instantie zijn de schoolgebouwen besproken in aparte werksessies voor het PO, het (V)SO en het VO. In de werksessies voor het (V)SO en VO is stad breed naar het scholenlandschap gekeken, in de werksessies voor het PO is 's-Hertogenbosch per wijk of deelgebied besproken. Het PO is immers wijkgericht, waarbij thuisnabij onderwijs het uitgangspunt is. De deelgebieden betreffen:

- Engelen
- Maaspoort
- Empel
- De Groote Wielen
- Rosmalen Noord en Rosmalen Zuid
- West
- Noord
- Muntel / Vliert
- Graafsepoort
- Binnenstad
- Zuid
- Vinkel
- Nuland

Vervolgens is het volledige onderwijslandschap besproken in gezamenlijke werksessies, waarbij onder andere aandacht is besteed aan inclusie en koppelkansen.

VERSNELD VERDUURZAMEN
(Fris, gezond en energieneutraal)

Flexibiliteit d.m.v. 'overcapaciteit'
(Extra ruimte realiseren voor samenwerking/inclusiviteit)

CENTRALE FACILITEIT
NIEUWKOMERSONDERWIJS

HOE INCLUSIEVER HOE BETER
Clusteren voorzieningen (op wijkniveau)

INZETTEN OP KINDCENTRA
(Samenwerking KOV, PO en SO stimuleren)

Zorg combineren met (speciaal)onderwijs

De werksessies hebben geleid tot een door schoolbesturen en gemeente gedragen beeld van de vernieuwingsopgave van het scholenlandschap.

In de navolgende paragrafen wordt het scholenlandschap per deelgebied besproken.

6.2.1 Engelen

De kern Engelen beschikt over drie schoollocaties, samen goed voor circa 1.000 leerlingen:

- Jenaplanschool Antonius Abt is, samen met Eigenwijze Kinderopvang, gehuisvest in relatief nieuwe schoolgebouwen op twee locaties: locatie Slot in een van de kastelen aan Oberon 17 en locatie Park bij de sportvelden aan Engelenpark 4. Locatie Park betreft een semipermanente huisvesting.
- Kindcentrum De Matrix is, samen met Eigenwijze Kinderopvang, gehuisvest in een schoolgebouw in het hart van Engelen. Met een oorspronkelijk bouwjaar van 1956 betreft het een relatief oud gebouw dat gedurende de tijd meermaals is gerenoveerd en uitgebreid.

De leerlingenprognoses laten op basis van demografische gegevens een daling zien:

	2026	2030	2034	2038	2042
Antonius Abt	308	287	280	275	273
De Matrix	179	168	163	160	158
totaal Engelen	487	455	443	435	431

Met de drie schoolgebouwen kent Engelen een aanzienlijke overmaat aan onderwijshuisvesting. De overmaat wordt deels ingevuld met samenwerkende kinderopvang en ten behoeve van inclusief onderwijs. Desondanks is de inschatting dat de twee kindcentra qua ruimtegebruik in de nabije toekomst passen in twee van de drie schoolgebouwen.

Naast het vraagstuk omtrent capaciteit speelt het onderzoek naar het voorzieningenniveau in relatie tot de leefbaarheid van de kern Engelen. De betrokken schoolbesturen Signum en Talentis en de gemeente hebben behoefte aan het uitvoeren van een breed haalbaarheidsonderzoek. Hierin wordt het voorzieningenniveau in het kader van leefbaarheid meegenomen, om te bepalen op welke manier het onderwijs in Engelen kan worden herschikt over de locaties. Vervolgens zal moeten worden bepaald wat de herschikking betekent voor de vernieuwing van het gebouw van De Matrix.

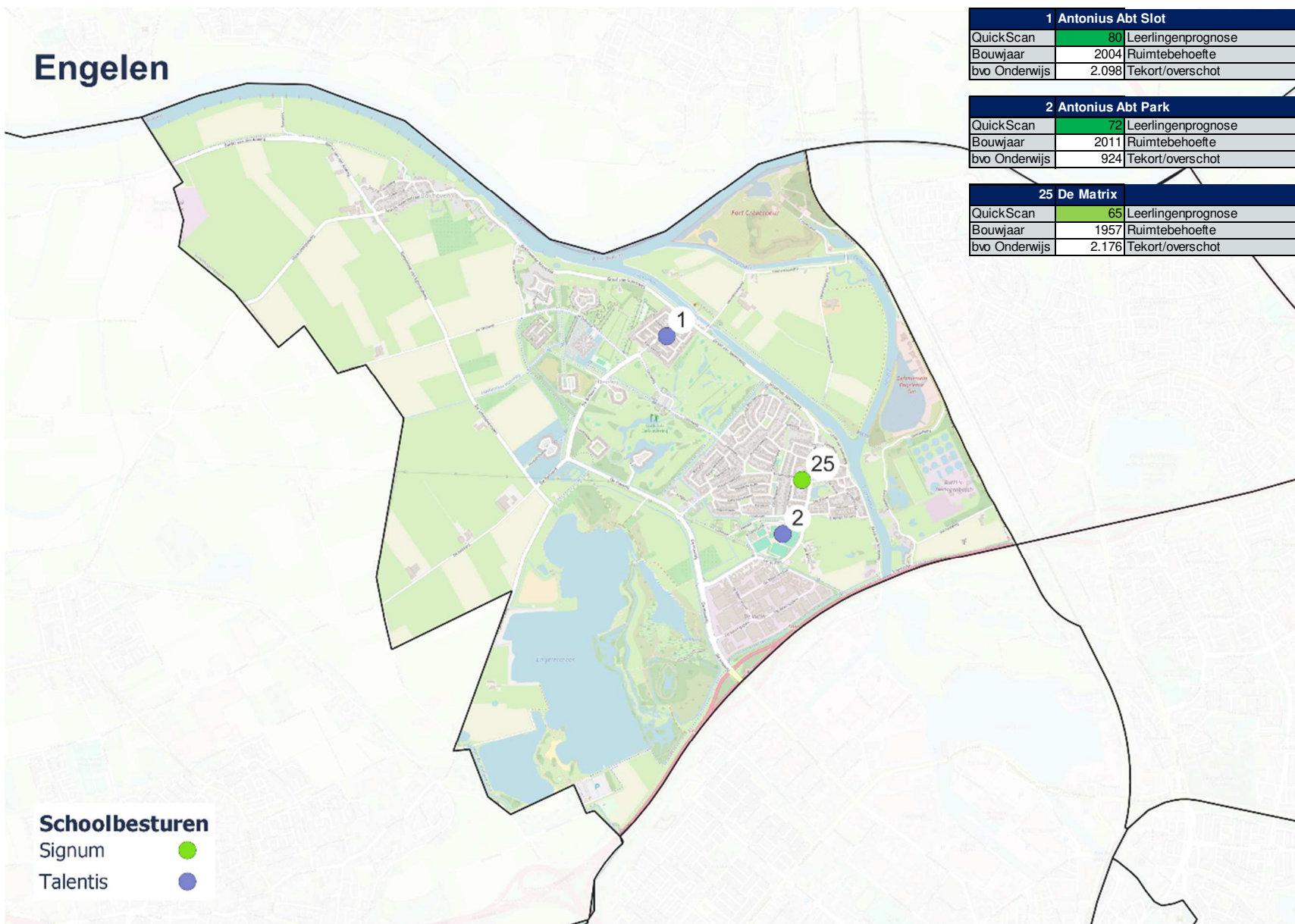
Voorgestelde programmering

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

- Antonius Abt / De Matrix: Haalbaarheidsonderzoek herschikking
- Antonius Abt: Herschikking
- De Matrix: Vernieuwing

Engelen

Schoolbesturen
Signum ●
Talentis ●

1 Antonius Abt Slot		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	80	308	317	280	275	273
Bouwjaar	2004	1.774	1.820	1.633	1.608	1.598
bvo Onderwijs	2.098	324	278	465	490	500

2 Antonius Abt Park		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	72	0	0	0	0	0
Bouwjaar	2011	0	0	0	0	0
bvo Onderwijs	924	924	924	924	924	924

25 De Matrix		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	65	186	170	164	160	158
Bouwjaar	1957	1.161	1.080	1.050	1.030	1.020
bvo Onderwijs	2.176	1.015	1.096	1.126	1.146	1.156

6.2.2 Maaspoort

In Maaspoort zijn vijf basisscholen gevestigd. De schoolgebouwen zijn redelijk verspreid over Maaspoort.

Volgens de leerlingenprognoses zal er een lichte daling plaatsvinden van het leerlingenaantal:

	2026	2030	2034	2038	2042
KC Sterrenboom	265	266	266	265	260
Merlijn	196	191	190	188	185
Meander	186	178	175	172	168
t Schrijverke	309	300	296	293	287
De Bron	202	195	193	191	188
totaal Maaspoort	1.158	1.130	1.120	1.109	1.088

Dit geeft op dit moment geen aanleiding tot wijzigen van het aantal scholen in Maaspoort.

Basisschool De Bron vormt samen met Montessorischool Merlijn en kinderopvang Het Kinderspeelkasteel een kindcentrum: KC Maaspoort. Basisschool De Bron en, in mindere mate, Montessorischool Merlijn kampen met een ruimtetekort. Het gebouw van KC De Sterrenboom heeft ruimteoverschot waar naar kan worden verwezen. Dat geldt ook voor de schoolwoningen bij KC 't Schrijverke. Het schoolbestuur heeft ervoor gekozen om het speellokaal van Basisschool De Bron in te zetten als klaslokaal en het bewegingsonderwijs voor de onderbouw te geven in de nabijgelegen sporthal.

Het schoolgebouw van De Sterrenboom is het oudst (1987). De andere schoolgebouwen stammen uit begin jaren '90 van de vorige eeuw, met uitzondering van het gebouw van Meander, dat is gebouwd in 2001.

Door de fusie van de kindcentra Sterrenbosch en Wijboom tot kindcentrum Sterrenboom aan De Hengmeng is de locatie Sterrenbosch in 2023 tijdelijk komen te vervallen voor het onderwijs. Door behoud van de beide kinderopvangpartners is meer ruimte in gebruik door kinderopvang in dit gefuseerde kindcentrum. Hiermee is er in het zuidoosten van de wijk geen onderwijslocatie meer. Idee van schoolbesturen en gemeente is om op korte termijn te onderzoeken of de vernieuwing van Kindcentrum

Sterrenboom kan plaatsvinden op een nieuwe locatie, bijvoorbeeld de voormalige locatie van Sterrenbosch.

Voor alle locaties, m.u.v. KC Meander, geldt dat de schoolgebouwen in aanmerking komen voor vernieuwing gedurende de drie termijnen het IHP.

Voorgestelde programmering

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

- KC Sterrenboom: Haalbaarheidsonderzoek
- KC Sterrenboom: Vernieuwing

Termijn 2 (4 – 8 jaar)

- KC 't Schrijverke: Vernieuwing

Termijn 3 (8 – 16 jaar)

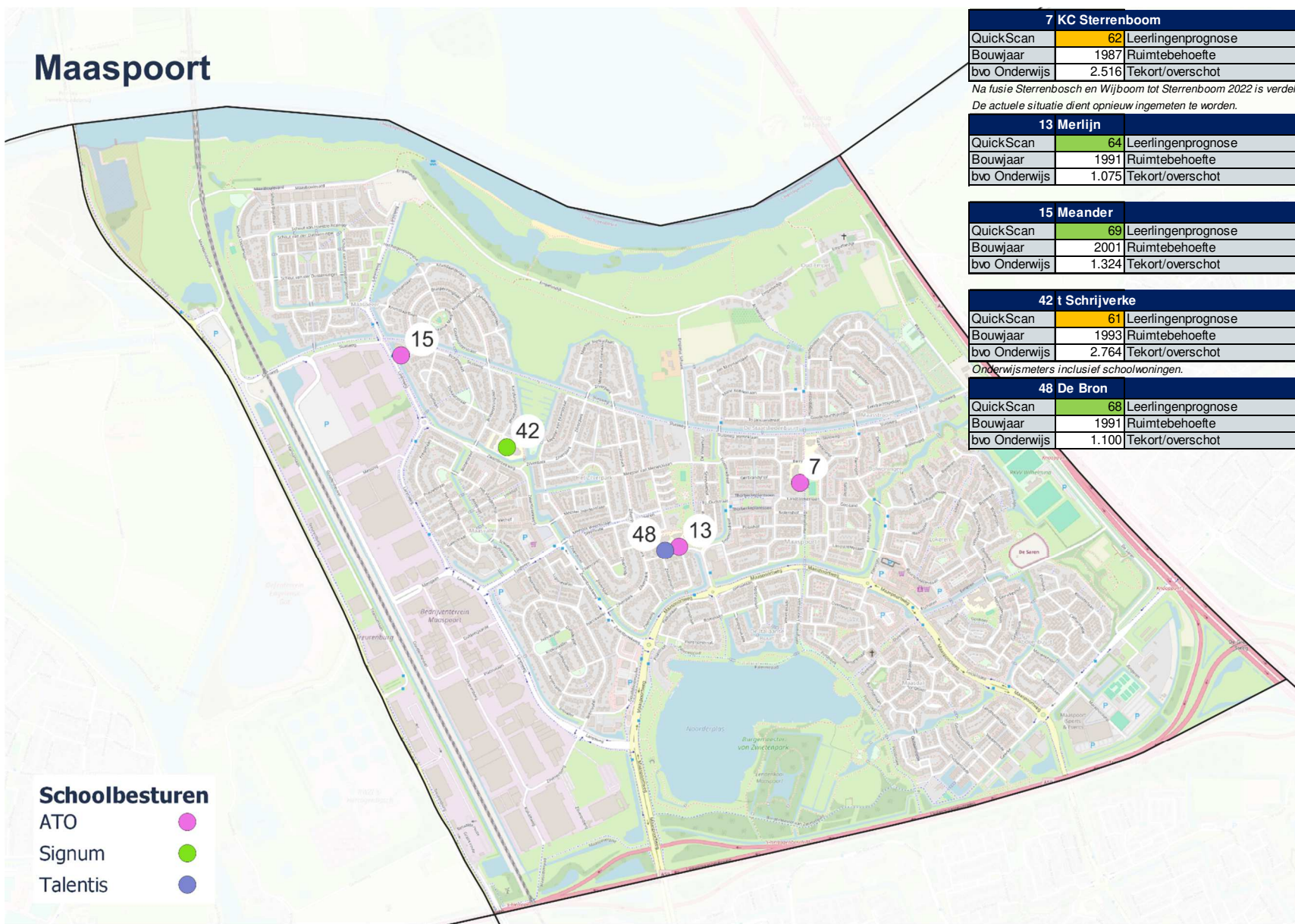
- Bs. De Bron: Vernieuwing
- Montessorischool Merlijn: Vernieuwing

Vergezicht (16 en verder)

- KC Meander

Maaspoort

7 KC Sterrenboom		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	62	265	262	267	264	261	
Bouwjaar	1987	Ruimtebehoefte	1.558	1.543	1.568	1.553	1.538
bvo Onderwijs	2.516	Tekort/overschot	958	973	948	963	978

Na fusie Sterrenbosch en Wijboom tot Sterrenboom 2022 is verdeling m2's onderwijs/kinderopvang gewijzigd.

De actuele situatie dient opnieuw ingemeten te worden.

13 Merlijn		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	64	194	190	191	188	185	
Bouwjaar	1991	Ruimtebehoefte	1.201	1.181	1.186	1.171	1.156
bvo Onderwijs	1.075	Tekort/overschot	-126	-106	-111	-96	-81

15 Meander		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	69	181	177	176	172	168	
Bouwjaar	2001	Ruimtebehoefte	1.135	1.115	1.110	1.090	1.070
bvo Onderwijs	1.324	Tekort/overschot	189	209	214	234	254

42 t Schrijverke		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	61	301	300	298	293	288	
Bouwjaar	1993	Ruimtebehoefte	1.739	1.734	1.724	1.699	1.674
bvo Onderwijs	2.764	Tekort/overschot	1.025	1.030	1.040	1.065	1.090

Onderwijsmeters inclusief schoolwoningen.

48 De Bron		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	68	200	194	194	191	188	
Bouwjaar	1991	Ruimtebehoefte	1.231	1.201	1.201	1.186	1.171
bvo Onderwijs	1.100	Tekort/overschot	-131	-101	-101	-86	-71

6.2.3 Empel

Empel heeft op dit moment twee basisscholen verdeeld over drie locaties. Er is sprake van een aanzienlijke overmaat.

KC 't Wikveld is gehuisvest op twee locaties, een schoolgebouw uit 1976 aan de Meerwijkweg 2 en een schoolgebouw uit 2011 aan Zeis 1. KC Caleidoscoop is gesitueerd aan Fluitekruid 8 in een gebouw uit 2001. De locatie aan Zeis 1 is in 2011 gerealiseerd voor het huisvesten van een piek in leerlingenaantallen.

De leerlingenprognoses gaan op langere termijn uit van een lichte daling van het aantal leerlingen.

	2026	2030	2034	2038	2042
Caleidoscoop	342	334	327	322	320
t Wikveld	333	304	299	296	294
totaal Empel	675	638	626	618	614

Vanwege de grote overmaat hebben de schoolbesturen en de gemeente besloten om KC 't Wikveld in zijn geheel te huisvesten in vernieuwde huisvesting aan de Meerwijkweg en de locatie Zeis te herbestemmen. De keuze voor Zeis als herbestemmingslocatie vloeit voort uit de wens om de onderwijsfunctie in het hart van de kern van Empel te behouden. Dit draagt bij aan de leefbaarheid van deze kern. Daarbij komt dat de Sportzaal aan de Meerwijkweg een waardevolle voorziening is voor het kindcentrum. De locatie Zeis is ook te klein om te kunnen voldoen aan de ruimtebehoefte van een volwaardig kindcentrum.

Voorgestelde programmering

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

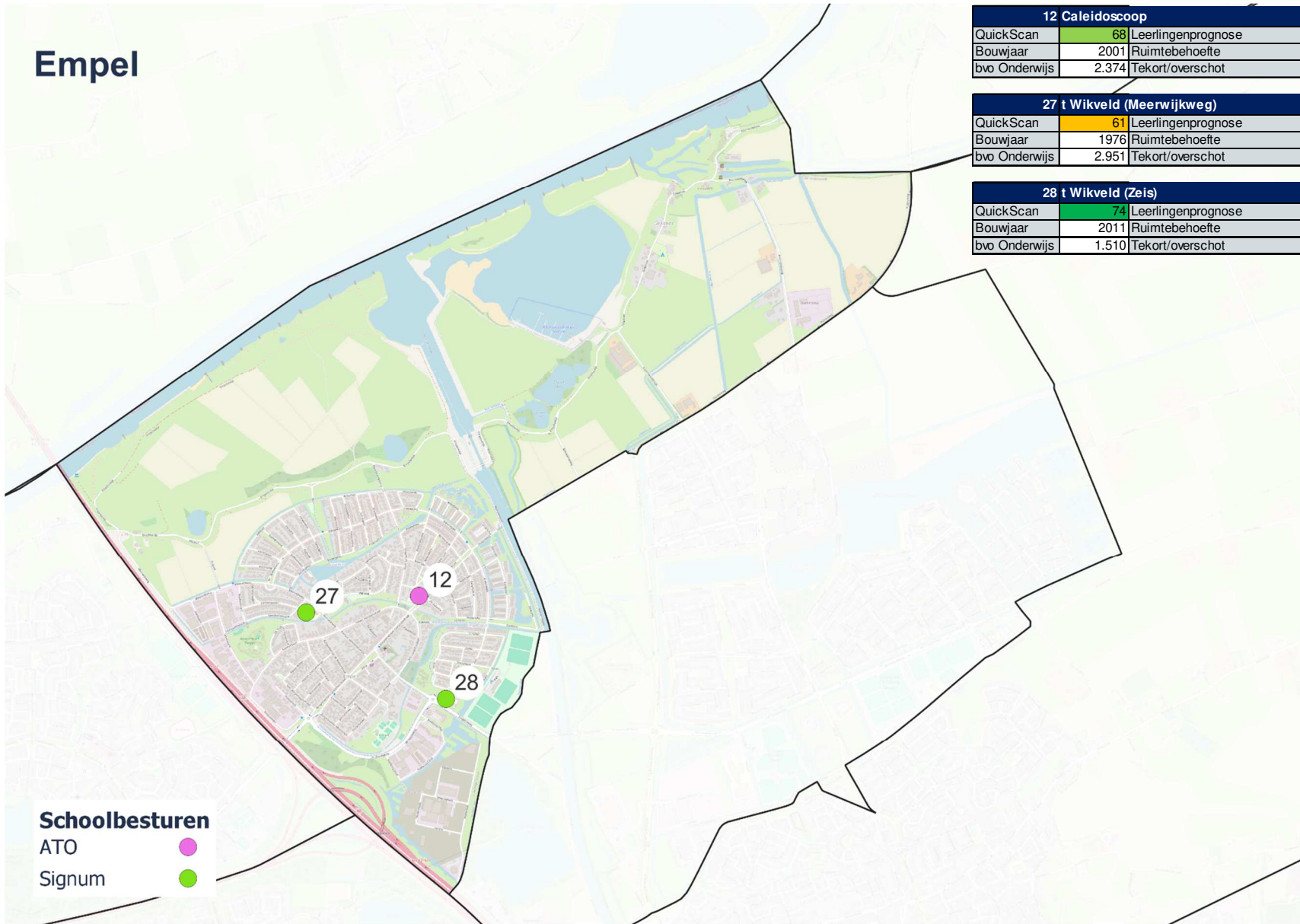
- KC 't Wikveld (Meerwijkweg): Vernieuwing
- KC 't Wikveld (Zeis): Herbestemming

Vergezicht (16 en verder)

- KC Caleidoscoop

Empel

Schoolbesturen
ATO ●
Signum ●

12 Caleidoscoop		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	68	342	334	331	322	320
Bouwjaar	2001	1.945	1.905	1.890	1.845	1.835
bvo Onderwijs	2.374	429	469	484	529	539

27 t Wikveld (Meerwijkweg)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	61	345	304	302	296	294
Bouwjaar	1976	1.960	1.754	1.744	1.714	1.704
bvo Onderwijs	2.951	991	1.197	1.207	1.237	1.247

28 t Wikveld (Zeis)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	74	0	0	0	0	0
Bouwjaar	2011	0	0	0	0	0
bvo Onderwijs	1.510	1.510	1.510	1.510	1.510	1.510

6.2.4 De Grootte Wielen

In De Grootte Wielen zijn zes basisscholen en een school voor voortgezet onderwijs (Rodenborch College) gehuisvest. De schoolgebouwen zijn allen vrij nieuw, 15 jaar of jonger. Op dit moment wordt nieuwbouw gerealiseerd voor KC De Hobbit (Laaghemaal). Het gebouw van KC De Sprong betreft een semipermanente huisvesting die goed functioneert.

Windkracht 5, met bouwjaar 2009, huisvest KC De Grootte Wielen en KC Wittering.nl. De nieuwste kindcentra zijn De Hoven (2011) en Campus aan De Lanen (2022).

De leerlingenprognoses van de zes bestaande scholen laten een dalend leerlingenaantal zien:

	2026	2030	2034	2038	2042
De Hobbit (laaghemaal)					
De Grootte Wielen (Windkracht 5)	336	311	295	283	274
De Sprong	297	279	266	256	249
De Hoven	400	343	311	287	269
Wittering.nl (Windkracht 5)	219	200	194	195	195
Campus aan de lanen	248	294	281	246	212
toaal De Grootte Wielen	1.500	1.427	1.347	1.267	1.199

* De leerlingen van De Hobbit (Laaghemaal) zijn opgenomen bij De Hobbit (Hoge Kamp)

De wijk is nog volop in ontwikkeling en er worden de komende jaren circa 2.600 nieuwe woningen gerealiseerd. Afhankelijk van de gezinssamenstelling betekent dit een piekbehoefte van 1.250 tot 1.500 leerlingen. Deze zijn nog niet opgenomen in bovenstaande leerlingenprognose. Er is nu nog ruimte in de bestaande scholen, o.a. Campus aan de lanen.

Het bestaande onderwijsaanbod zal naar verwachting moeten worden aangevuld met nieuwe scholen. Er wordt daarom in elk van de drie termijnen van het IHP rekening gehouden met de bouw van een nieuwe school. De eerste twee gebouwen zullen een permanent karakter krijgen en de derde school zal afhankelijk van de behoefte in semipermanente vorm worden uitgevoerd. Of er twee of drie nieuwe scholen nodig zijn, zal afhangen van de werkelijke behoefte.

Voorgestelde programmering

Lopend project

- KC De Hobbit (Laaghemaal): Nieuwbouw

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

- Nieuwe school

Termijn 2 (4 – 8 jaar)

- Nieuwe school

Termijn 3 (8 – 16 jaar)

- KC De Sprong: Vernieuwing
- Nieuwe school

Vergezicht (16 jaar en verder)

- KC De Grootte Wielen (Windkracht 5)
- KC Wittering.nl (Windkracht 5)
- KC De Hoven
- Campus aan De Lanen

De Groote Wielen

Schoolbesturen

- ATO ●
- OMO ●
- Signum ●

6 De Hobbit (Laagemaal)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Lopend Pr. Leerlingenprognose	0	0	0	0	0
Bouwjaar	2025 Ruimtebehoefte	0	0	0	0	0
bvo Onderwijs	879 Tekort/overschot	879	879	879	879	879

Deze locatie is nu in aanbouw. Dit betreffen de meters van het bouwplan. Definitief inmeten na oplevering.

16 De Groote Wielen (Windkracht 5)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	74 Leerlingenprognose	337	316	300	285	275
Bouwjaar	2009 Ruimtebehoefte	1.920	1.814	1.734	1.659	1.608
bvo Onderwijs	1.885 Tekort/overschot	-35	71	151	226	277

17 De Sprong		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	85 Leerlingenprognose	297	284	270	258	251
Bouwjaar	2011 Ruimtebehoefte	1.494	1.429	1.358	1.298	1.263
bvo Onderwijs	1.980 Tekort/overschot	486	551	622	682	717

18 De Hoven		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	77 Leerlingenprognose	414	353	319	291	272
Bouwjaar	2011 Ruimtebehoefte	2.307	2.001	1.830	1.689	1.593
bvo Onderwijs	2.519 Tekort/overschot	212	518	689	830	926

43 Wittering.nl (Windkracht 5)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	74 Leerlingenprognose	222	203	196	194	195
Bouwjaar	2009 Ruimtebehoefte	1.342	1.246	1.211	1.201	1.206
bvo Onderwijs	1.359 Tekort/overschot	17	113	148	158	153

44 Campus aan de Lanen		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan Leerlingenprognose	220	295	288	254	219
Bouwjaar	2021 Ruimtebehoefte	1.332	1.709	1.674	1.503	1.327
bvo Onderwijs	2.715 Tekort/overschot	1.383	1.006	1.041	1.212	1.388

61 Rodenborchcollege		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan Leerlingenprognose	2314	2367	2337	2374	2419
Bouwjaar	2022 Ruimtebehoefte					
bvo Onderwijs	15.000 Tekort/overschot					

6.2.5 Rosmalen Noord

In Rosmalen Noord zijn vier basisscholen: KC De Hobbit (Hoge Kamp), KC De Terp, KC De Ontluiting en KC 't Ven. Daarnaast is Rosmalen Noord gelegen tegen de zuidrand van De Grote Wielen, waar KC De Hobbit (Laaghemaal) en KC De Sprong zijn gesitueerd, waarvan de voedingsgebieden tevens deels in Rosmalen Noord liggen.

Er zijn momenteel circa 1.100 leerlingen ingeschreven op de scholen in Rosmalen Noord. Volgens de leerlingenprognoses zal dit leerlingenaantal op lange termijn licht dalen.

	2026	2030	2034	2038	2042
De Hobbit (Hoge Kamp)*	307	290	280	273	269
KC De Terp	478	482	482	473	465
De Ontluiting	81	83	84	82	80
t Ven	213	215	220	219	213
totaal Rosmalen Noord	1.079	1.070	1.066	1.047	1.027

* inclusief De Hobbit (Laaghemaal)

KC De Ontluiting is gehuisvest in een verouderd schoolgebouw uit 1978, dat in de tweede termijn van het IHP (4-8) jaar aan bod komt voor vernieuwing, al dan niet op een nieuwe locatie.

Het gebouw van KC De Hobbit (Hoge Kamp) stamt uit 1993 en komt aan bod voor vernieuwing in de derde termijn van het IHP. Het ruimtetekort wordt opgevangen op de dislocatie: locatie Laaghemaal, zie wijk De Grote Wielen.

Voorgestelde programmering

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

- De Ontluiting: Haalbaarheidsonderzoek

Termijn 2 (4 – 8 jaar)

- De Ontluiting: Vernieuwing (nieuwe locatie)

Termijn 3 (8 – 16 jaar)

- De Hobbit (Hoge Kamp): Vernieuwing
- KC De Terp: Vernieuwing

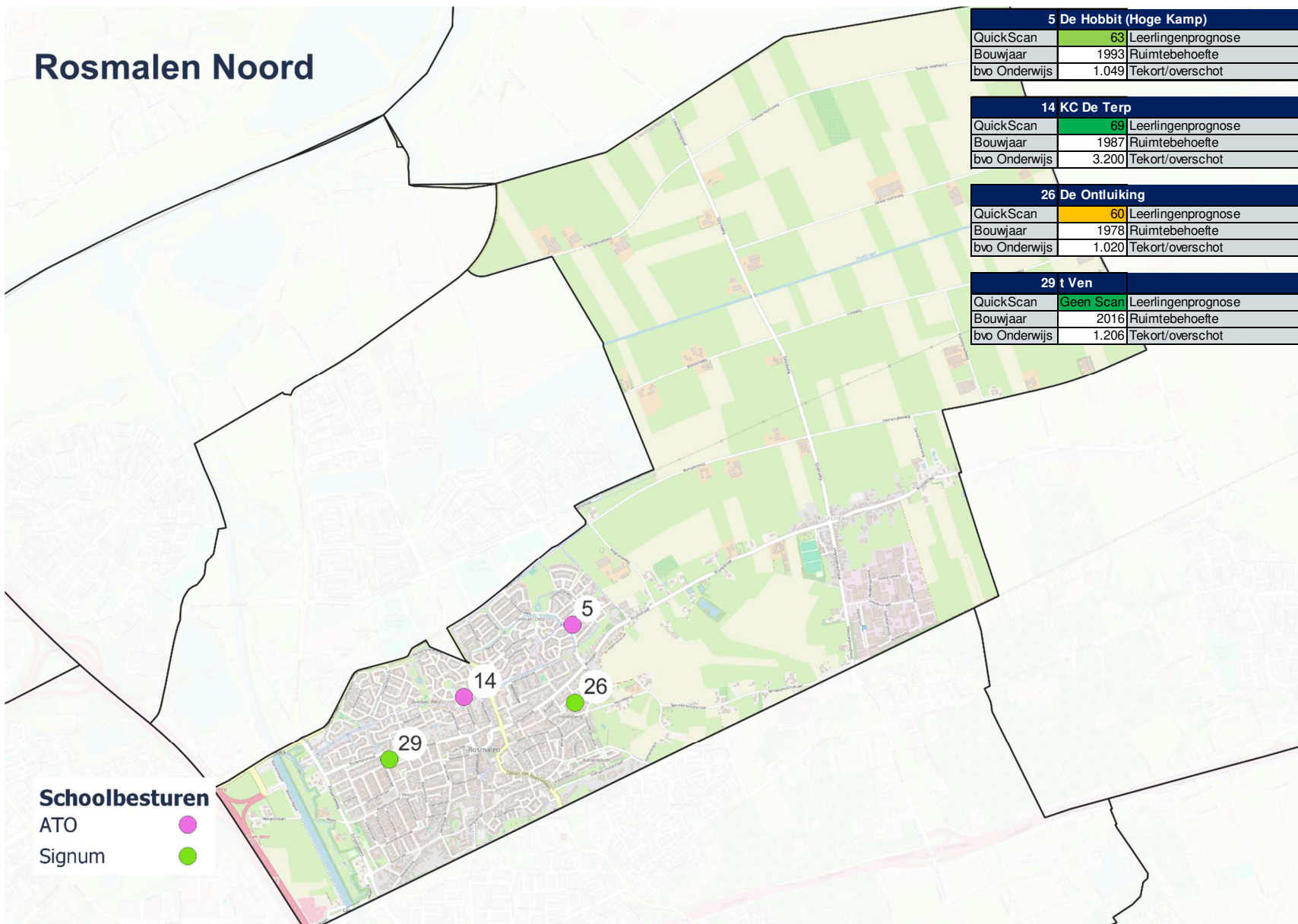
Vergezicht (16 jaar en verder)

- 't Ven

Rosmalen Noord

Schoolbesturen
 ATO ●
 Signum ●

5 De Hobbit (Hoge Kamp)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	63	314	292	283	275	270
Bouwjaar	1993	1.804	1.694	1.648	1.608	1.583
bvo Onderwijs	1.049	-755	-645	-599	-559	-534

14 KC De Terp		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	69	481	481	484	476	467
Bouwjaar	1987	2.419	2.419	2.435	2.394	2.349
bvo Onderwijs	3.200	781	781	765	806	851

26 De Ontluiking		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	60	80	82	85	83	80
Bouwjaar	1978	627	637	653	642	627
bvo Onderwijs	1.020	393	383	367	378	393

29 t Ven		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan	212	213	220	219	214
Bouwjaar	2016	1.291	1.296	1.332	1.327	1.301
bvo Onderwijs	1.206	-85	-90	-126	-121	-95

6.2.6 Rosmalen Zuid

De drie basisscholen in Rosmalen Zuid bedienen gezamenlijk ruim 800 leerlingen. De leerlingenprognoses voorspellen een lichte groei van dit leerlingenaantal naar circa 910 leerlingen in 2034 en een lichte daling naar ongeveer het huidige niveau in 2042.

	2026	2030	2034	2038	2042
De Troubadour	328	344	340	335	330
De Masten (Meerlaer)	181	239	245	230	208
EC 't Sparrenbos	343	331	325	326	329
totaal Rosmalen Zuid	852	914	910	891	867

Voor EC 't Sparrenbos wordt momenteel nieuwbouw gerealiseerd aan de Eikakkerhoeven. De Masten is samen met een aantal andere partners gehuisvest in MFA Meerlaer uit 2011. In het najaar van 2024 is een permanente uitbreiding opgeleverd. Het schoolgebouw van KC De Troubadour stamt oorspronkelijk uit 1968. Het gebouw is in 2007 uitgebreid en ook het oude deel is toen gerenoveerd. Het gebouw functioneert nog goed voor de school en derhalve is vernieuwing opgenomen in termijn 3 van het IHP. Dit is te danken aan de aanzienlijke investering die het schoolbestuur recent heeft gedaan, en heeft geleid tot levensduurverlenging.

De school voor (voortgezet) speciaal onderwijs van HUB is gehuisvest op vier locaties in Rosmalen Zuid:

- HUB Rosmalen, hoofdlocatie gelegen aan De Waterleidingstraat 4
- HUB Rosmalen, dislocatie Molenhoek gelegen aan de Sportlaan 51
- HUB Rosmalen, dislocatie Sparrenburg (sinds 2022 in gebruik), aan de T.M. Kortenhorstlaan 4
- HUB Stedelijk VSO gelegen aan de T.M. Kortenhorstlaan 2

Vastgestelde capaciteit gebouwen HUB:

HUB Rosmalen	Waterleidingstraat	287 leerlingen
HUB Rosmalen	Sportlaan	144 leerlingen
HUB Stedelijk VSO	T.M. Kortenhorstlaan	388 leerlingen

Gegeven de verouderde staat van de huisvesting van de dislocaties is het wenselijk om hiervoor een structurele oplossing te vinden. In het IHP wordt daarom in de eerste termijn rekening gehouden met de vernieuwing en clustering van de dislocaties. Er zal daarbij worden verkend of er kansen zijn voor de koppeling met regulier onderwijs in het kader van de ambities op het gebied van inclusief onderwijs.

Voorgestelde programmering

Lopend project

- EC 't Sparrenbos (Eikakkerhoeven): Nieuwbouw

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

- HUB Rosmalen: Vernieuwing dislocaties Sportlaan en T.M. Kortenhorstlaan

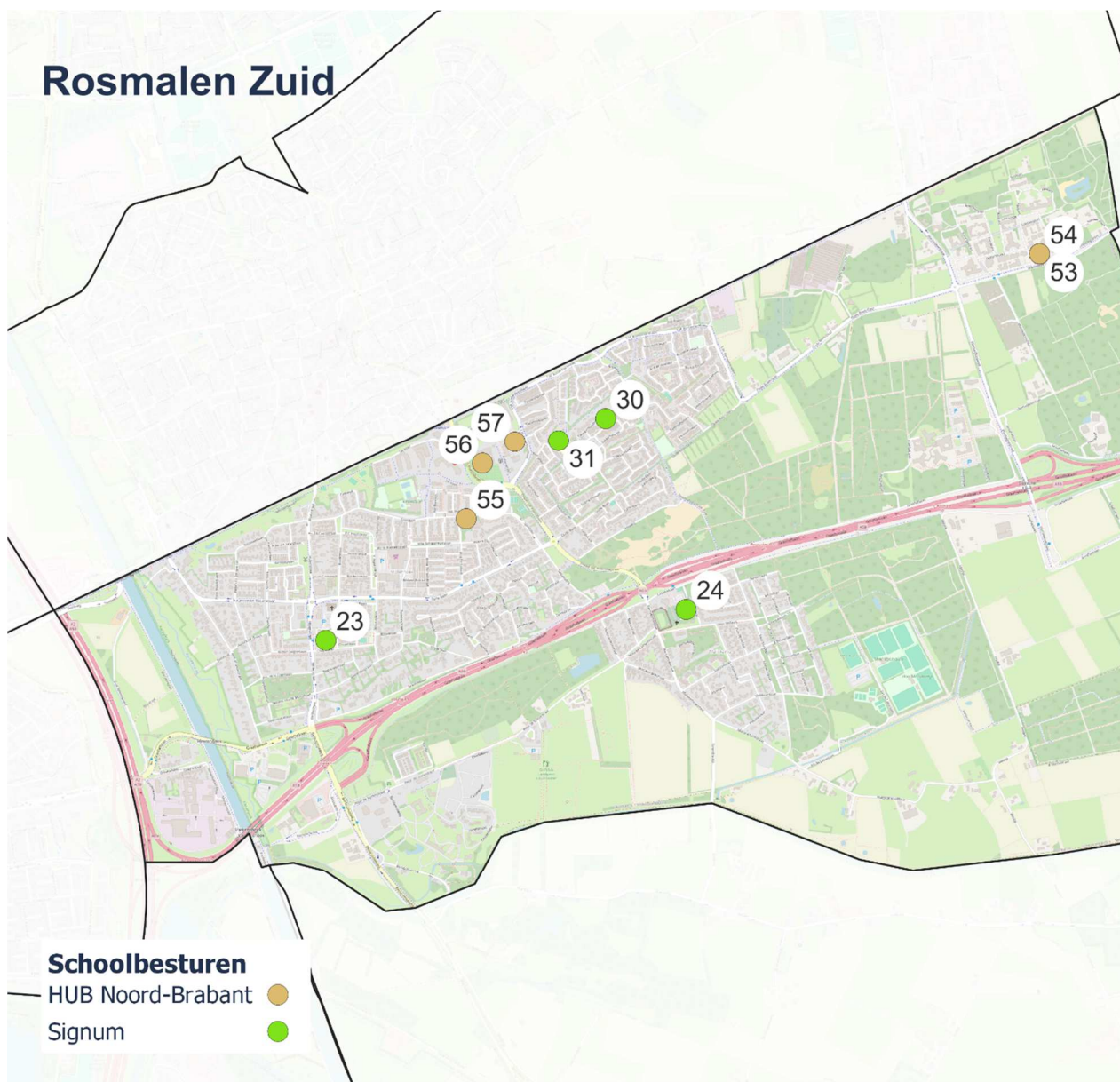
Termijn 3 (8 – 16 jaar)

- KC De Troubadour: Vernieuwing

Vergezicht (16 jaar en verder)

- KC De Masten (Meerlaer)
- HUB Rosmalen hoofdlocatie (Waterleidingstraat)
- HUB Stedelijk VSO

Rosmalen Zuid

23 De Troubadour		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	66	Leerlingenprognose	319	340	344	336	330
Bouwjaar	1968	Ruimtebehoefte	1.830	1.935	1.955	1.915	1.885
bvo Onderwijs	2.172	Tekort/overschot	342	237	217	257	287

Na recenteerschikking van onderwijs en kinderopvang opnieuw inmeten.

24 De Masten (Meerlaer)		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	75	Leerlingenprognose	160	233	245	234	213
Bouwjaar	2011	Ruimtebehoefte	1.030	1.397	1.457	1.402	1.296
bvo Onderwijs	1.249	Tekort/overschot	219	-148	-208	-153	-47

Gebouw recent uitgebreid, onderwijsmeters op basis van bouwplan.

30 EC 't Sparrenbos (Eikakkerhoeven)		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Lopend Pr.	Leerlingenprognose	343	336	327	325	329
Bouwjaar	2025	Ruimtebehoefte	1.950	1.915	1.870	1.860	1.880
bvo Onderwijs	1.581	Tekort/overschot	-369	-334	-289	-279	-299

Nieuwbouw op unilocatie Eikakkerhoeve in voorbereiding.

31 EC 't Sparrenbos (Maaslandhoeven)		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Lopend Pr.	Leerlingenprognose	0	0	0	0	0
Bouwjaar	1979	Ruimtebehoefte	0	0	0	0	0
bvo Onderwijs	1.023	Tekort/overschot	1.107	1.107	1.107	1.107	1.107

53 HUB Rosmalen SO		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	472	479	493	508	518
Bouwjaar	2013	Ruimtebehoefte	5.181	5.249	5.386	5.533	5.631
bvo Onderwijs	4.016	Tekort/overschot	-1.165	-1.233	-1.370	-1.517	-1.615

54 HUB Rosmalen VSO		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	47	46	45	45	45
Bouwjaar	2013	Ruimtebehoefte	729	713	698	698	698
bvo Onderwijs	0	Tekort/overschot	-729	-713	-698	-698	-698

55 HUB Rosmalen Disloc. (Molenhoek)		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	60	Leerlingenprognose	0	0	0	0	0
Bouwjaar	1974	Ruimtebehoefte	0	0	0	0	0
bvo Onderwijs	1.920	Tekort/overschot	1.920	1.920	1.920	1.920	1.920

56 HUB Rosmalen Disloc. (Sparrenburg)		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	58	Leerlingenprognose	0	0	0	0	0
Bouwjaar	1988	Ruimtebehoefte	0	0	0	0	0
bvo Onderwijs	1.500	Tekort/overschot	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500

57 Stedelijk VSO		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	297	292	285	287	295
Bouwjaar	2011	Ruimtebehoefte	3.993	3.932	3.847	3.871	3.969
bvo Onderwijs	5.427	Tekort/overschot	1.434	1.495	1.580	1.556	1.458

6.2.7 West

In West zijn zes basisscholen, drie locaties voortgezet onderwijs (praktijkschool De Rijzert, Van Maerlant en Stedelijk Gymnasium Den Bosch), een locatie speciaal onderwijs (SO De Rietlanden) en een locatie (voortgezet) speciaal onderwijs (mytyschool Gabriël) gesitueerd.

KC Westerbreedte, KC De Kruisboelijn en basisschool Nour zijn samen gehuisvest in de twee gebouwen van de Brede Bossche School de Kruiskamp. KC Boschveld is gehuisvest in de gelijknamige Brede Bossche School. Deze drie accommodaties zijn relatief nieuw. Vanwege wijzigingen in leerlingenaantallen is Signum voornemens een fusie tot stand te brengen van Kruisboelijn met Westerbreedte per 1 augustus 2025, te huisvesten op de locatie Brede Bossche School Kruiskamp Noord (waar KC Westerbreedte gehuisvest is). Daarmee ontstaat er meer ruimte in het gebouw van de Brede Bossche School Kruiskamp Zuid voor de groei van Nour.

KC De Ontdekking maakt gebruik van een relatief nieuw gebouw uit 2009. KC De Kwartiermaker is gehuisvest in een gebouw uit 1969 dat een gemeentelijke monumentenstatus heeft. Het gebouw is gerenoveerd in 2014 met een levensduurverlenging van circa 20 jaar. Functioneel is het gebouw verouderd.

De leerlingenprognoses van de po-scholen in West laten op lange termijn een groei zien:

	2026	2030	2034	2038	2042
KC Westerbreedte	307	291	291	296	301
De Kruisboelijn	129	122	122	124	126
Nour	282	281	287	299	306
Boschveld	142	135	129	136	148
De Ontdekking	347	339	341	357	374
De Kwartiermaker	145	138	138	148	159
totaal West	1.352	1.306	1.308	1.360	1.414

Praktijkschool De Rijzert huist in een gebouw uit 1974, dat in 2004 is gerenoveerd, waarmee de levensduur is verlengd met minimaal 20 jaar.

Stedelijk Gymnasium is gehuisvest in een relatief nieuw schoolgebouw met twee nabijgelegen dislocaties in verband met leerlingengroei. Van Maerlant is gehuisvest in een nieuw gebouw dat in 2022 opgeleverd is.

Mytyschool Gabriël en SO De Rietlanden zijn beide gehuisvest in relatief nieuwe gebouwen (MFA's) aan de Kooikersweg.

Voorgestelde programmering

Lopend project

- De Kruisboelijn: Verhuizing naar BBS Kruiskamp Noord. Nour krijgt daardoor meer ruimte in BBS Kruiskamp Zuid.

Termijn 2 (4 – 8 jaar)

- De Kwartiermaker: Vernieuwing

Termijn 3 (8 – 16 jaar)

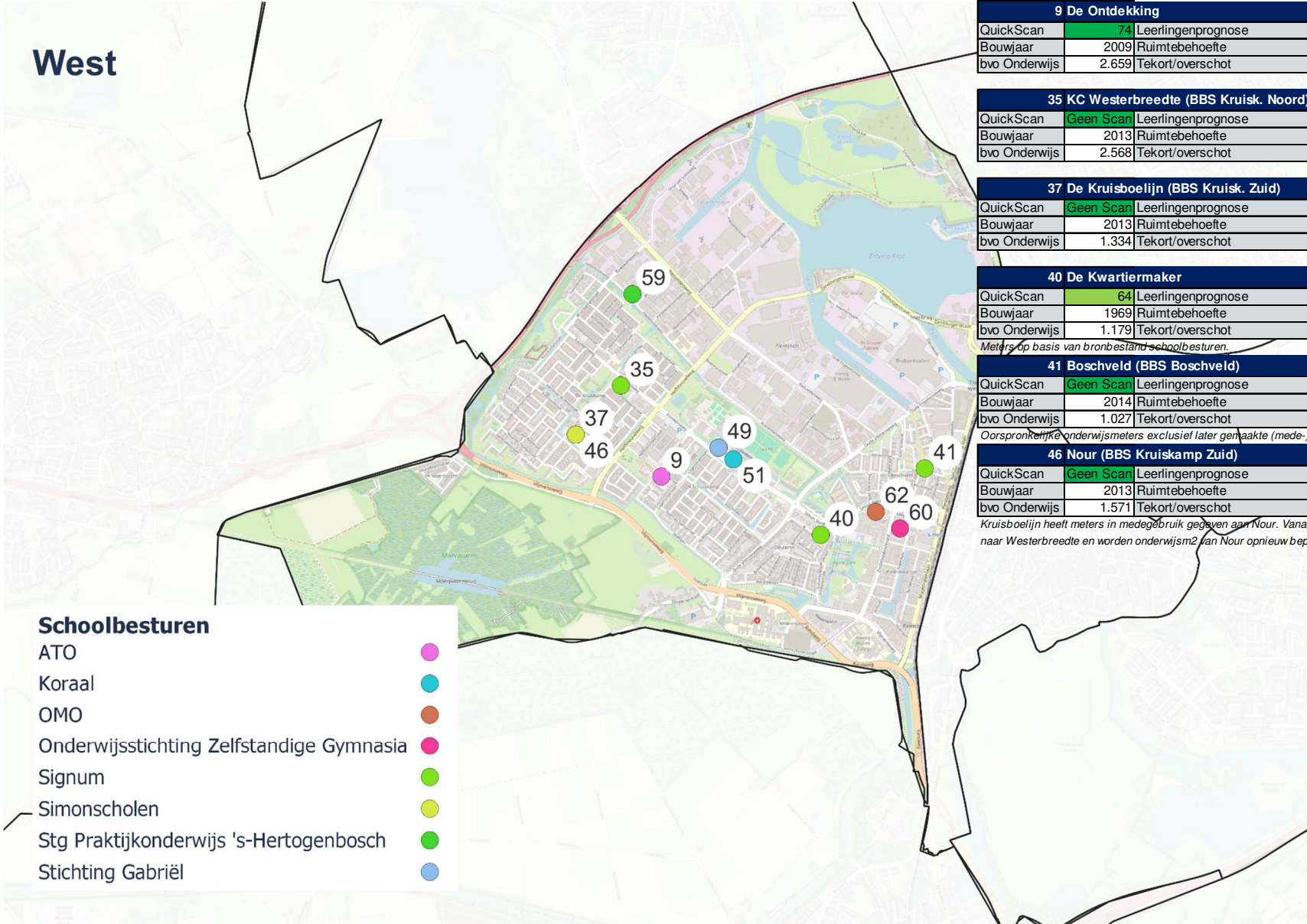
- Praktijkschool De Rijzert: Vernieuwing

Vergezicht (16 jaar en verder)

- SO Rietlanden (Floriant)
- KC Westerbreedte
- De Kruisboelijn
- Nour
- Boschveld
- De Ontdekking
- Stedelijk Gymnasium
- Mytyschool Gabriël (Atlent)

West

9 De Ontdekking		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	74 Leerlingenprognose	342	341	341	352	371
Bouwjaar	2009 Ruimtebehoefte	1.945	1.940	1.940	1.996	2.091
bvo Onderwijs	2.659 Tekort/overschot	714	719	719	663	568

35 KC Westerbreedte (BBS Kruisk. Noord)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan Leerlingenprognose	309	292	291	295	299
Bouwjaar	2013 Ruimtebehoefte	1.779	1.694	1.689	1.709	1.729
bvo Onderwijs	2.568 Tekort/overschot	789	874	879	859	839

37 De Kruisboelijn (BBS Kruisk. Zuid)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan Leerlingenprognose	130	123	122	124	125
Bouwjaar	2013 Ruimtebehoefte	879	844	839	849	854
bvo Onderwijs	1.334 Tekort/overschot	455	490	495	485	480

40 De Kwartiermaker		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	64 Leerlingenprognose	144	139	138	145	157
Bouwjaar	1969 Ruimtebehoefte	949	924	919	954	1.015
bvo Onderwijs	1.179 Tekort/overschot	230	255	260	225	164

Meters op basis van bronbestands schoolbesturen.

41 Boschveld (BBS Boschveld)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan Leerlingenprognose	137	141	130	134	146
Bouwjaar	2014 Ruimtebehoefte	914	934	879	899	959
bvo Onderwijs	1.027 Tekort/overschot	508	488	543	523	463

Oorspronkelijke onderwijsmeters exclusief later gemaakte (mede-)gebruiksafspraken met kinderopvang en bbs.

46 Nour (BBS Kruiskamp Zuid)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan Leerlingenprognose	278	282	286	296	304
Bouwjaar	2013 Ruimtebehoefte	1.623	1.643	1.664	1.714	1.754
bvo Onderwijs	1.571 Tekort/overschot	-52	-72	-93	-143	-183

Kruisboelijn heeft meters in medegebruik gegeven aan Nour. Vanaf schoolj. 2025/2026 verhuist Kruisboelijn naar Westerbreedte en worden onderwijsm2 van Nour opnieuw bepaald.

Schoolbesturen

- ATO ●
- Koraal ●
- OMO ●
- Onderwijsstichting Zelfstandige Gymnasia ●
- Signum ●
- Simonscholen ●
- Stg Praktijkonderwijs 's-Hertogenbosch ●
- Stichting Gabriël ●

49 Mytylschool Gabriël SO			2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	163	169	175	181	184
Bouwjaar	2012	Ruimtebehoefte	2.619	2.702	2.785	2.868	2.909
bvo Onderwijs	5.128	Tekort/overschot	3.938	3.855	3.772	3.689	3.648

50 Mytylschool Gabriël VSO			2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	68	67	66	67	69
Bouwjaar	2012	Ruimtebehoefte	1.054	1.039	1.023	1.039	1.070
bvo Onderwijs	0	Tekort/overschot	-1.054	-1.039	-1.023	-1.039	-1.070

51 SO Rietlanden			2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	83	82	83	86	88
Bouwjaar	2012	Ruimtebehoefte	1.100	1.092	1.100	1.127	1.144
bvo Onderwijs	2.300	Tekort/overschot	1.200	1.208	1.200	1.173	1.156

Onderwijsmeters opnieuw inmeten.

59 Praktijkschool De Rijzert			2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	67	Leerlingenprognose	285	278	268	266	268
Bouwjaar	1974	Ruimtebehoefte	3.763	3.678	3.557	3.533	3.557
bvo Onderwijs	4.040	Tekort/overschot	277	362	483	507	483

60 Stedelijk Gymnasium			2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	75	Leerlingenprognose	766	759	740	742	755
Bouwjaar	2003	Ruimtebehoefte	5.545	5.504	5.390	5.402	5.480
bvo Onderwijs	5.519	Tekort/overschot	-26	15	129	117	39

62 Van Maerlant			2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	700	691	672	672	678
Bouwjaar	2022	Ruimtebehoefte					
bvo Onderwijs	5.100	Tekort/overschot					

6.2.8 Noord

In Noord zijn vijf basisscholen gesitueerd. Daarnaast zijn de VO-scholen Bossche Vakschool en Yuverta in dit gebied gevestigd.

KC Het Palet is gehuisvest in een schoolgebouw uit 1970 met een dislocatie (De Kwast) in het naastgelegen schoolgebouw waar voorheen het Jeroen Bosch College gehuisvest was. Het schoolgebouw van Het Palet is aan vernieuwing toe. Dit geldt tevens voor het gebouw van KC De Pionier, een schoolgebouw uit 1974. Het gebouw is in 2016 gerenoveerd, maar niet volledig vernieuwd. Basisschool Noorderlicht is gehuisvest in een gebouw uit 2016. De Haren maakt gebruik van het gebouw van Brede Bossche School Haren Donk en Reit uit 2006 en KC De Duizendpoot bevindt zich in Brede Bossche School Hambaken die is gerealiseerd in 2000.

De leerlingenprognoses laten een groei zien:

	2026	2030	2034	2038	2042
Noorderlicht	415	407	424	446	453
KC De Pionier	158	145	144	149	151
Het Palet	458	467	546	601	617
De Haren	223	215	227	247	258
De Duizendpoot	248	233	228	228	227
Totaal Noord	1.502	1.467	1.569	1.671	1.706

De geprognosticeerde groei van de leerlingenaantallen is het effect van de aankomende woningbouwontwikkelingen in de Spoorzone en De Vliert.

Voor KC de Pionier geldt dat in de prognoses nog geen rekening is gehouden met instroom van leerlingen als gevolg van de hier gestarte Taalklassen.

Voorgestelde programmering

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

- KC Het Palet: Haalbaarheidsonderzoek (in relatie tot ondergronds brengen van de hoogspanning en herinrichting van het omliggend gebied)

Termijn 2 (4 – 8 jaar)

- KC Het Palet: Vernieuwing
- Nieuwe school (monitoren effecten woningbouw)

Termijn 3 (8-16 jaar)

- KC De Pionier: Vernieuwing
- Nieuwe school (afhankelijk van behoefte)

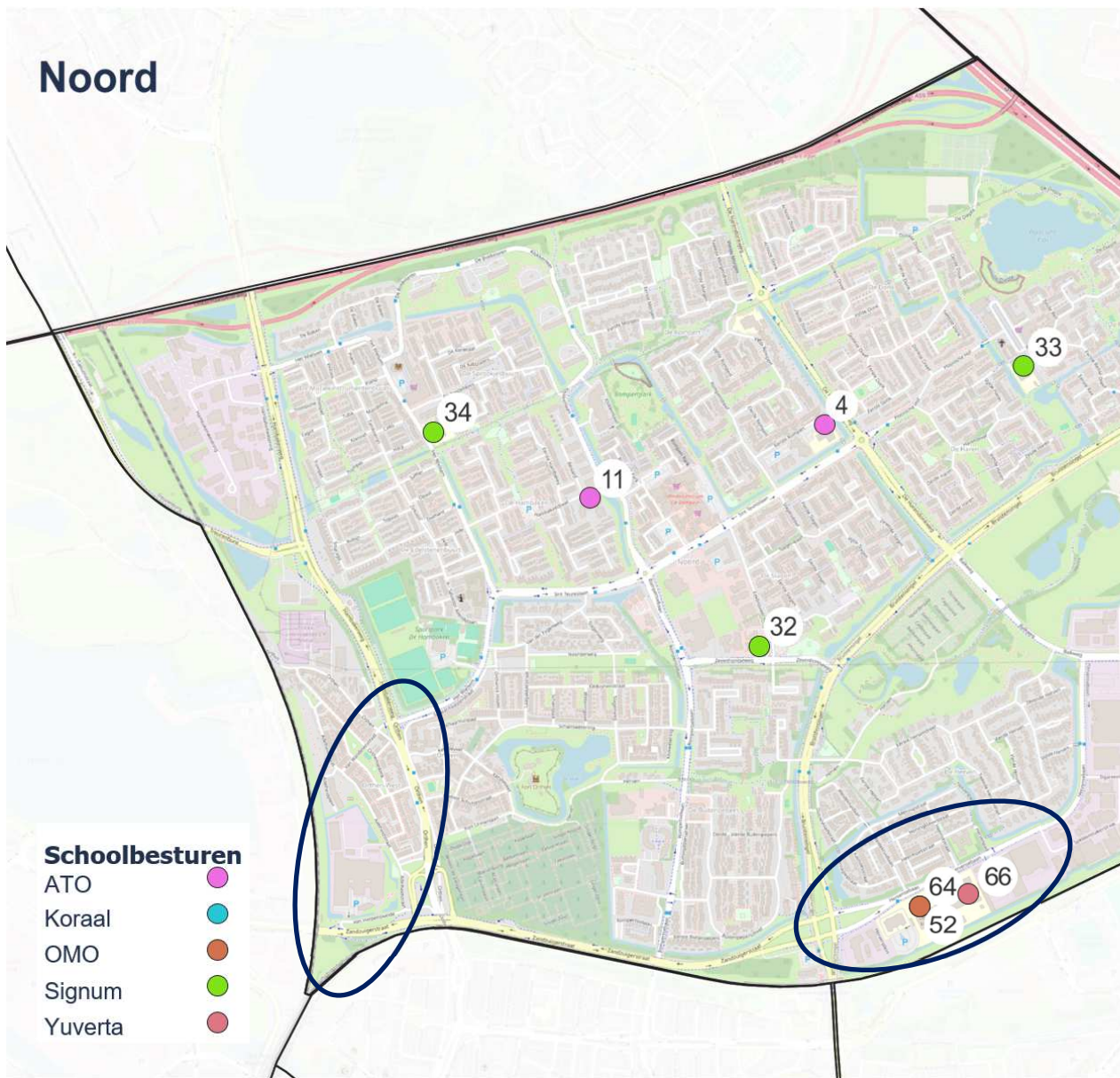
Vergezicht (16 jaar en verder)

- KC Noorderlicht
- KC De Haren
- KC De Duizendpoot

Noord

- Schoolbesturen**
- ATO ●
  - Koraal ●
  - OMO ●
  - Signum ●
  - Yuverta ●

66 Yuverta VMBO Den Bosch		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	656	653	634	636	641
Bouwjaar	-	Ruimtebehoefte					
bvo Onderwijs	5.896	Tekort/overschot					

4 Noorderlicht		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	416	406	422	442	453
Bouwjaar	2016	Ruimtebehoefte	2.317	2.267	2.348	2.448	2.504
bvo Onderwijs	2.499	Tekort/overschot	182	232	151	51	-5

Onderwijsmeters op basis van de beschikking bouwcrediet.

11 KC de Pionier		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	70	Leerlingenprognose	159	147	145	148	151
Bouwjaar	1974	Ruimtebehoefte	1.025	964	954	969	985
bvo Onderwijs	2.054	Tekort/overschot	1.029	1.090	1.100	1.085	1.069

32 Het Palet		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	59	Leerlingenprognose	458	454	535	593	616
Bouwjaar	1970	Ruimtebehoefte	2.529	2.509	2.916	3.208	3.323
bvo Onderwijs	2.220	Tekort/overschot	-309	-289	-696	-988	-1.103

School heeft nevenvestiging "de Kwast" in het voormalige Jeroen Bosch College. M2's exclusief nevenvestiging.

33 De Haren (BBS Hadore)		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	80	Leerlingenprognose	227	217	225	243	257
Bouwjaar	2006	Ruimtebehoefte	1.367	1.317	1.357	1.447	1.518
bvo Onderwijs	1.607	Tekort/overschot	240	290	250	160	89

34 De Duizendpoot (BBS Hambaken)		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	72	Leerlingenprognose	247	235	230	229	227
Bouwjaar	2000	Ruimtebehoefte	1.467	1.407	1.382	1.377	1.367
bvo Onderwijs	1.910	Tekort/overschot	443	503	528	533	543

52 VSO DiezeCollege		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Lopend Pr.	Leerlingenprognose	149	149	145	144	148
Bouwjaar	1961	Ruimtebehoefte	1.621	1.621	1.584	1.575	1.612
bvo Onderwijs	3.366	Tekort/overschot	1.745	1.745	1.782	1.791	1.754

64 Bossche Vakschool Hervion		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	490	479	460	456	456
Bouwjaar	2023	Ruimtebehoefte					
bvo Onderwijs	7.758	Tekort/overschot					

6.2.9 Muntel / Vliert

In het gebied Muntel / Vliert is KC de Kameleon gevestigd in een gebouw uit 2015. KC De Kameleon laat in de prognoses een groei van het aantal leerlingen zien.

	2026	2030	2034	2038	2042
Kameleon	413	416	453	501	528
Totaal Muntel/Vliert	413	416	453	501	528

Deze groei hangt samen met woningbouwontwikkelingen in het gebied en kan op middellange termijn (circa 10 jaar) worden opgevangen binnen het huidige gebouw.

Tevens is de VO school het Ds. Pierson College gelegen in dit gebied. De huisvesting van het Ds. Pierson College stamt uit 1992 en komt in de derde termijn van het IHP in aanmerking voor vernieuwing.

Tot slot maakt sinds 1 januari 2025 de ISK samen met Spoor 10-14 gebruik van het schoolgebouw aan de Aartshertogenlaan 108. Dit gebouw is gerenoveerd in 2005 en 2020 en in 2024 aangepast op de komst van deze twee scholen.

Voorgestelde programmering

Termijn 3 (8 – 16 jaar)

- Ds. Pierson College: Vernieuwing (i.c.m. gebiedsontwikkeling)

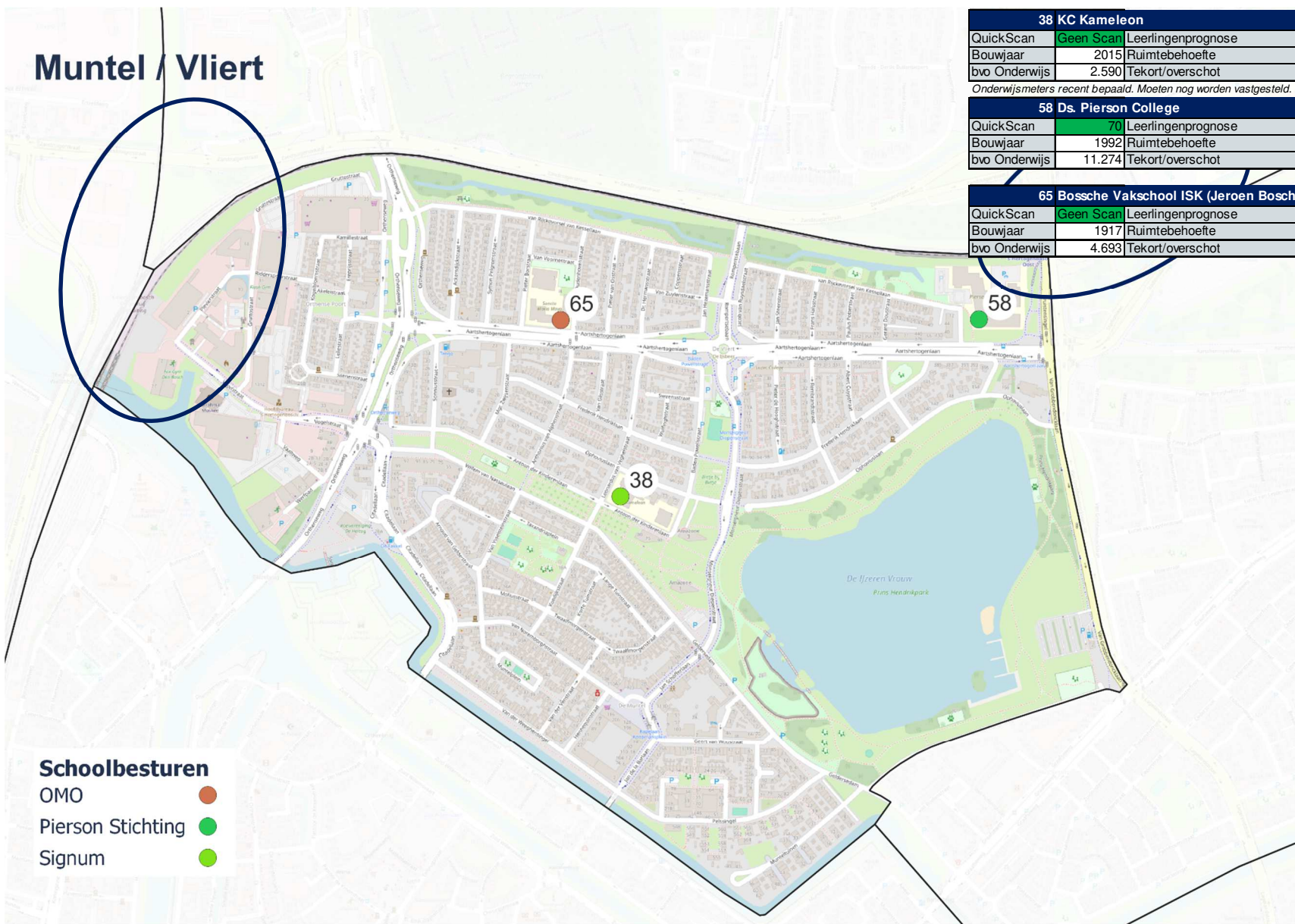
Vergezicht (16 jaar en verder)

- KC De Kameleon

Muntel / Vliert

38 KC Kameleon		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	407	405	446	492	523
Bouwjaar	2015	Ruimtebehoefte	2.272	2.262	2.468	2.700	2.856
bvo Onderwijs	2.590	Tekort/overschot	318	328	122	-110	-266

Onderwijsmeters recent bepaald. Moeten nog worden vastgesteld.

58 Ds. Pierson College		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	70	Leerlingenprognose	1648	1624	1573	1574	1586
Bouwjaar	1992	Ruimtebehoefte	11.030	12.300	12.248	11.668	11.382
bvo Onderwijs	11.274	Tekort/overschot	244	-1.026	-974	-394	-108

65 Bossche Vakschool ISK (Jeroen Bosch)		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	348	352	342	343	351
Bouwjaar	1917	Ruimtebehoefte					
bvo Onderwijs	4.693	Tekort/overschot					

- Schoolbesturen**
- OMO ●
  - Pierson Stichting ●
  - Signum ●

6.2.10 Graafsepoort

In Graafsepoort zijn drie basisscholen gevestigd. Het Rondeel huisvest in Brede Bossche School Aan de Aa. Basisschool Boon (voorheen Kameleon de Graaf) maakt gebruik van Brede Bossche School De Graaf. Beide gebouwen stammen uit 2001. KC Het IJzeren Kind is gehuisvest in een gebouw uit 2003. Deze gebouwen zullen in de toekomst (>16 jaar) aan bod komen voor vernieuwing.

Er wordt rekening gehouden met een nieuwe school aan de noordkant van de Graafsepoort voor de leerlingen van woningbouwontwikkeling in de Vliert. De verwachting is dat deze nieuwe school op zijn vroegst in de tweede of derde periode van het IHP nodig zal zijn. Hiermee wordt voorzien in een deel van de verwachte extra behoefte aan onderwijshuisvesting van de Graafsepoort, de Muntel/Vliert en Noord.

De leerlingenprognoses laten een groei van het aantal leerlingen zien.

	2026	2030	2034	2038	2042
Het Rondeel	142	133	140	151	160
KC IJzerenkind	579	555	569	598	626
Kameleon	114	108	112	118	124
Totaal Graafsepoort	835	796	821	867	910

Voor basisschool Boon geldt dat in de prognoses nog geen rekening is gehouden met instroom van leerlingen als gevolg van de hier gestarte Taalklassen.

Voorgestelde programmering

Termijn 2 (4 – 8 jaar)

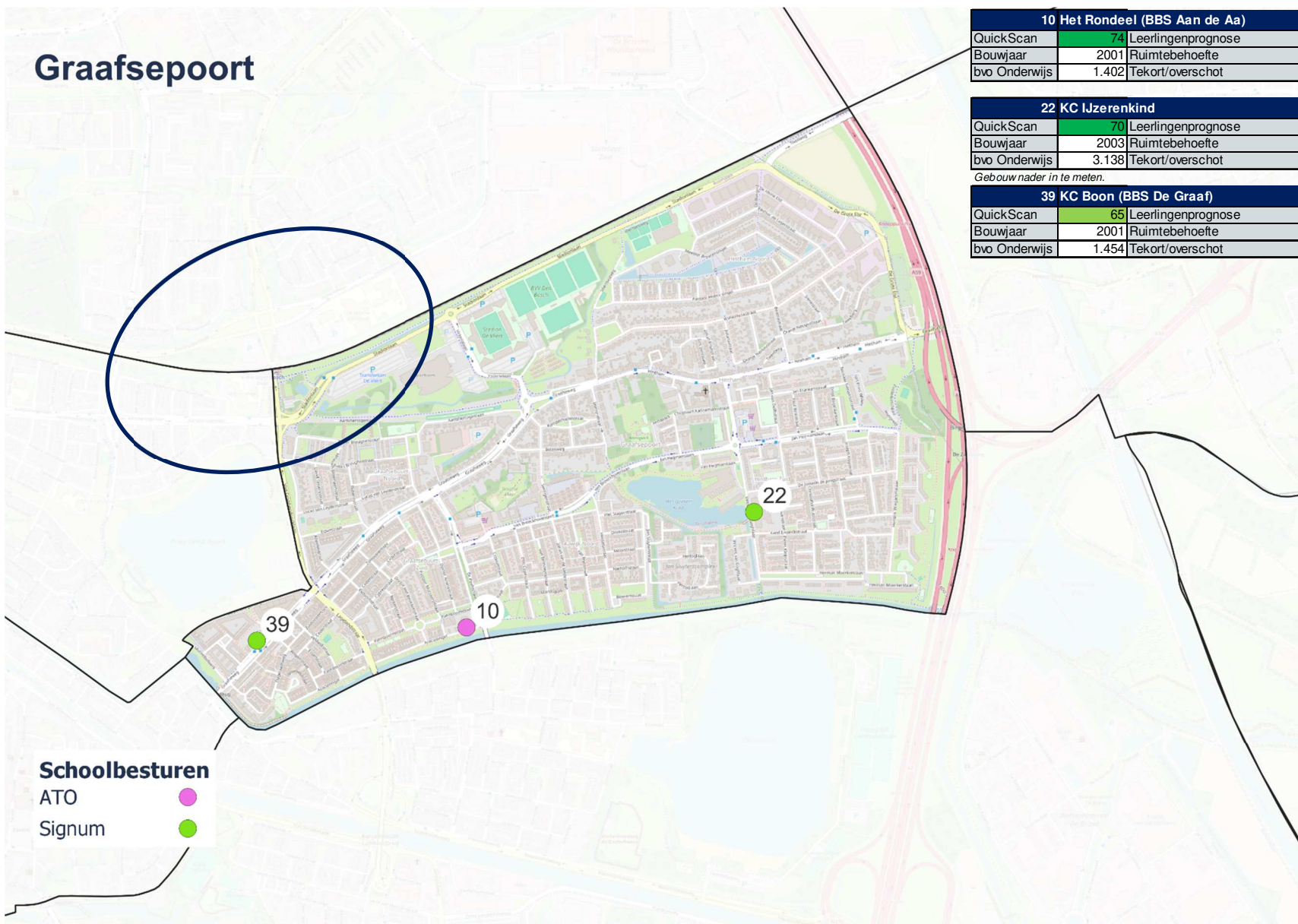
- Nieuwe school t.b.v. ontwikkeling de Vliert

Vergezicht (16 jaar en verder)

- Het Rondeel
- KC Het IJzeren Kind
- Basisschool Boon (voorheen: Kameleon de Graaf)

Graafsepoort

10 Het Rondeel (BBS Aan de Aa)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	74 Leerlingenprognose	142	134	138	149	158
Bouwjaar	2001 Ruimtebehoefte	939	899	919	974	1.020
bvo Onderwijs	1.402 Tekort/overschot	463	503	483	428	382

22 KC IJzerenkind		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	70 Leerlingenprognose	564	554	572	587	618
Bouwjaar	2003 Ruimtebehoefte	3.062	3.012	3.102	3.178	3.334
bvo Onderwijs	3.138 Tekort/overschot	76	126	36	-40	-196

Gebouw nader in te meten.

39 KC Boon (BBS De Graaf)		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	65 Leerlingenprognose	115	109	112	117	123
Bouwjaar	2001 Ruimtebehoefte	578	548	563	589	619
bvo Onderwijs	1.454 Tekort/overschot	876	906	891	865	835

Schoolbesturen

- ATO
- Signum

6.2.11 Binnenstad

De twee basisscholen die zijn gelegen in de binnenstad van 's-Hertogenbosch zijn beide toe aan vernieuwing. Op dit moment loopt het haalbaarheidsonderzoek naar de vernieuwing van het gebouw van KC Het Stadshart.

In de eerste termijn van het IHP zal vernieuwing van het rijksmonumentale pand van LW Beekman aan bod komen.

De leerlingenprognoses laten een lichte groei van het aantal leerlingen zien.

	2026	2030	2034	2038	2042
KC Het Stadshart	170	158	162	175	189
LW Beekman	389	360	367	394	426
totaal Binnenstad	559	518	529	569	615

De schoolbesturen hebben afgesproken niet meer leerlingen aan te nemen dan er in de huidige schoolgebouwen passen. Het is niet meer mogelijk om extra leerlingen in de bestaande locaties te huisvesten, en uitbreiding is evenmin mogelijk op de locaties.

Voorgestelde programmering

Lopend project

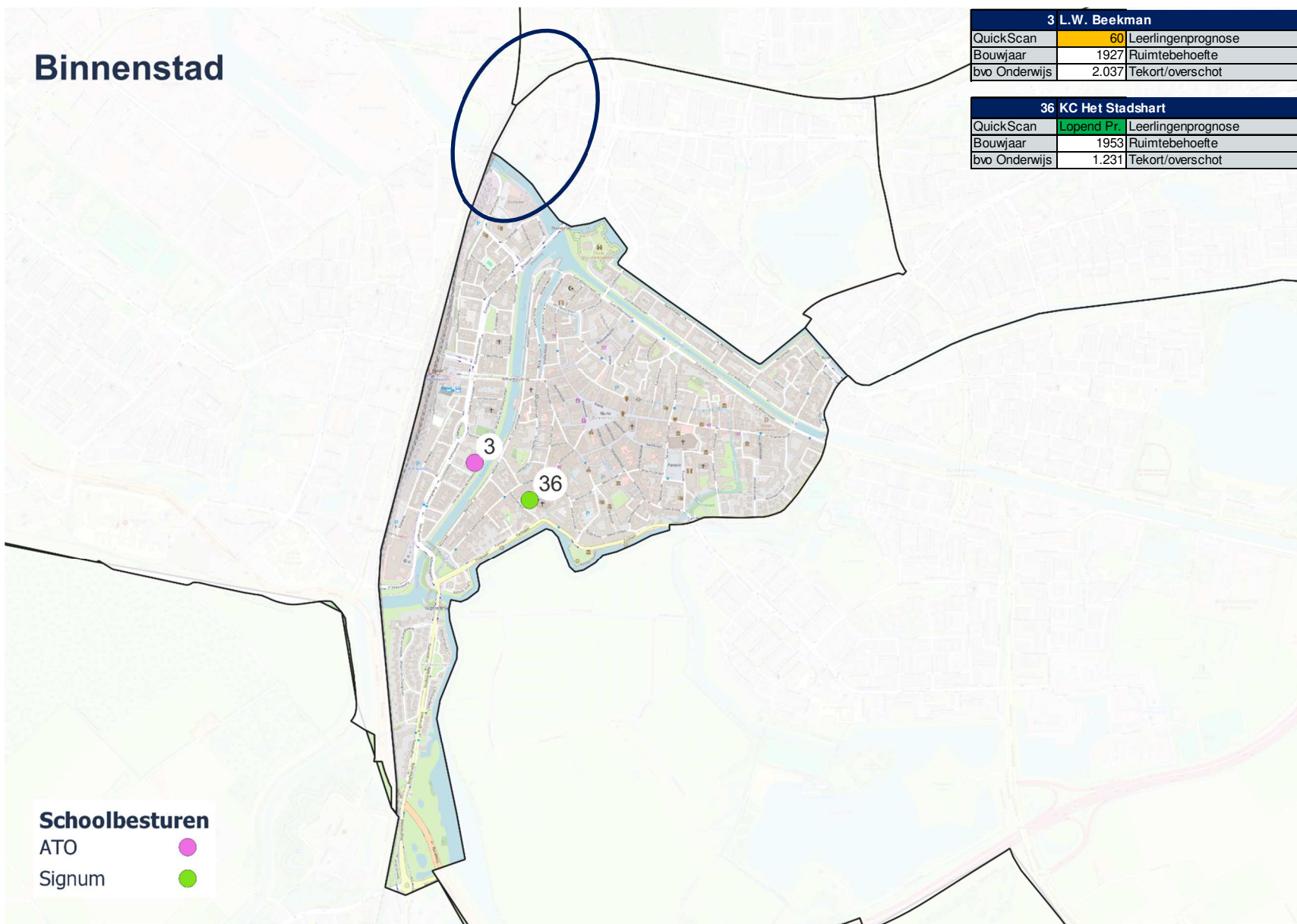
- KC Het Stadshart: Haalbaarheidsonderzoek

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

- KC Het Stadshart: Vernieuwing (afhankelijk van onderzoek)
- LW Beekman: Vernieuwing (instandhouding monument)

Binnenstad

3 L.W. Beekman		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	60	Leerlingenprognose	391	364	364	387	420
Bouwjaar	1927	Ruimtebehoefte	2.192	2.056	2.056	2.172	2.338
bvo Onderwijs	2.037	Tekort/overschot	-155	-19	-19	-135	-301

36 KC Het Stadhart		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Lopend Pr.	Leerlingenprognose	172	160	161	172	187
Bouwjaar	1953	Ruimtebehoefte	1.090	1.030	1.035	1.090	1.166
bvo Onderwijs	1.231	Tekort/overschot	141	201	196	141	65

6.2.12 Zuid

Drie van de vier basisscholen in Zuid zijn gehuisvest in jonge schoolgebouwen. Dit betreft KC aan de Oosterplas (2022), KC De Driestroom (2018) en KC de Vlindertuin (2012)). Voor KC Zuiderster, een gemeentelijke monument, vindt momenteel vernieuwbouw plaats.

De leerlingenprognoses laten op termijn een lichte groei zien van het aantal leerlingen als gevolg van de nieuwbouwwijk Groot Meerendonk.

	2026	2030	2034	2038	2042
KC Aan de Oosterplas	313	305	311	323	334
KC De Driestroom	259	253	261	272	281
KC Zuiderster	273	250	248	256	273
KC De Vlindertuin	230	215	213	220	234
totaal Zuid	1.075	1.023	1.033	1.071	1.122

De wijk Zuid wordt door het kanaal gesplitst in twee delen. Een groei van leerlingenaantallen door de komst van de nieuwe wijk leidt met name tot een extra behoefte ten zuiden van het kanaal. Hiervoor zullen schoolbesturen en gemeente verkennen of, afhankelijk van de behoefte, een nieuwe school kan worden gerealiseerd in het gebied.

KC De Vlindertuin ondervindt een ruimtetekort. De Vlindertuin gaat daarom een aannamebeleid voeren dat is gericht op een maximaal aantal leerlingen, passend bij de beschikbare ruimte in het gebouw.

Voorgestelde programmering

Lopend project

- KC Zuiderster: Vernieuwbouw

Termijn 3 (8 – 16 jaar)

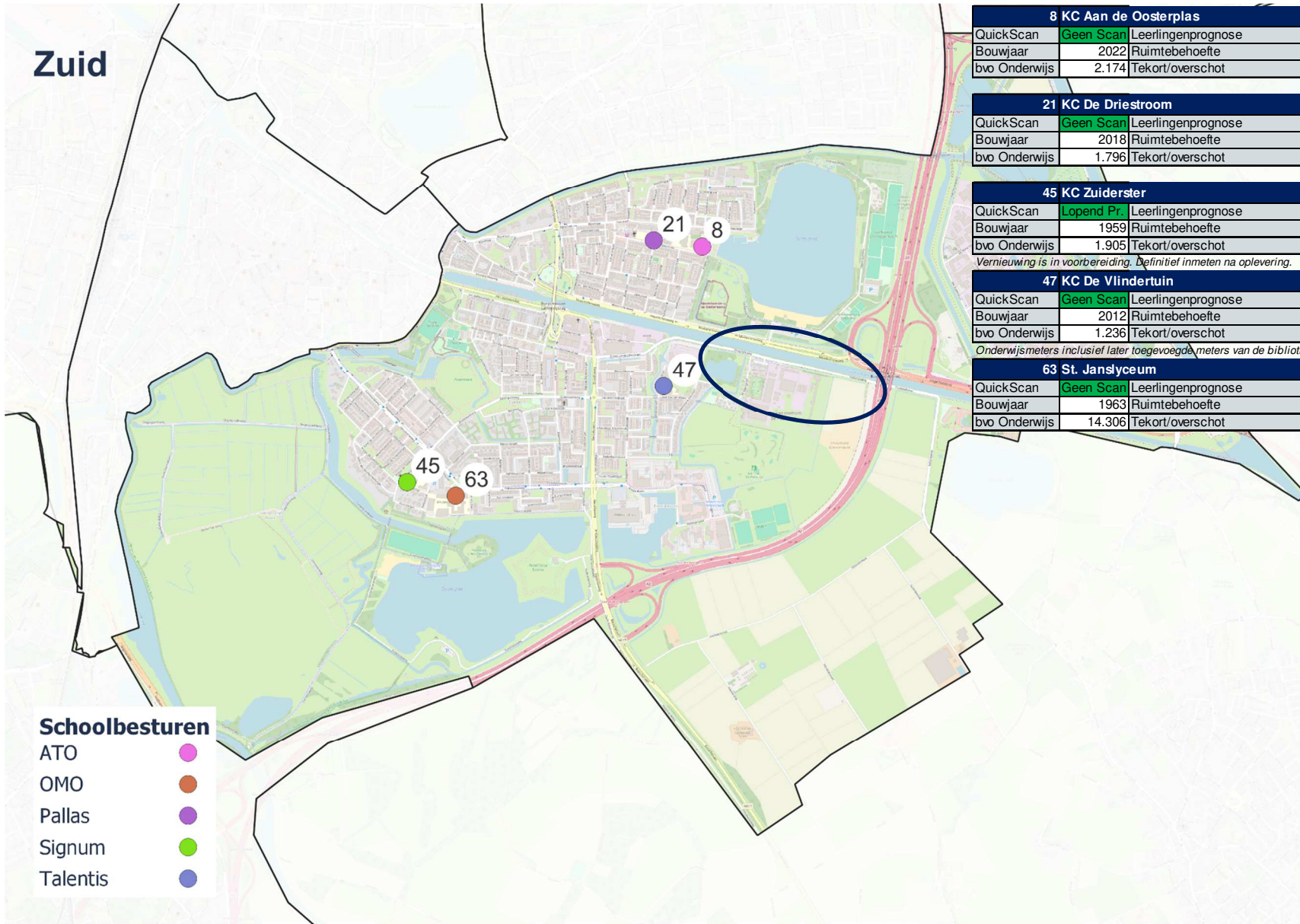
- Nieuwe school (afhankelijk van behoefte) t.b.v. Nieuwbouwwijk Groot Meerendonk

Vergezicht (16 jaar en verder)

- KC Aan de Oosterplas
- KC De Driestroom
- KC De Vlindertuin

Zuid

Schoolbesturen

- ATO ●
- OMO ●
- Pallas ●
- Signum ●
- Talentis ●

8 KC Aan de Oosterplas		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	310	306	310	320	331
Bouwjaar	2022	Ruimtebehoefte	1.784	1.764	1.784	1.835	1.890
bvo Onderwijs	2.174	Tekort/overschot	390	410	390	339	284

21 KC De Driestroom		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	257	253	259	269	279
Bouwjaar	2018	Ruimtebehoefte	1.518	1.498	1.528	1.578	1.628
bvo Onderwijs	1.796	Tekort/overschot	278	298	268	218	168

45 KC Zuiderster		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Lopend Pr.	Leerlingenprognose	273	254	249	254	270
Bouwjaar	1959	Ruimtebehoefte	1.598	1.503	1.477	1.503	1.583
bvo Onderwijs	1.905	Tekort/overschot	1.004	1.099	1.125	1.099	1.019

Vernieuwing is in voorbereiding. Definitief inmeten na oplevering.

47 KC De Vlindertuin		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	227	218	215	218	231
Bouwjaar	2012	Ruimtebehoefte	1.367	1.322	1.306	1.322	1.387
bvo Onderwijs	1.236	Tekort/overschot	-131	-86	-70	-86	-151

Onderwijsmeters inclusief later toegevoegde meters van de bibliotheek exclusief overige (mede)gebruiksafspraken

63 St. Janslyceum		2026	2030	2034	2038	2042	
QuickScan	Geen Scan	Leerlingenprognose	1900	1932	1870	1865	1890
Bouwjaar	1963	Ruimtebehoefte					
bvo Onderwijs	14.306	Tekort/overschot					

6.2.13 Vinkel

In Vinkel wordt op dit moment onderzoek gedaan naar de vervangende nieuwbouw van de Mariaschool. Daarbij wordt ook gekeken naar koppelkansen met andere functies in het hart van Vinkel. Het is de ambitie van gemeente en schoolbestuur om de nieuwbouw op te starten in 2025.

De ontwikkeling van de leerlingenaantallen in Vinkel is als volgt:

	2026	2030	2034	2038	2042
Mariaschool	145	168	175	149	128

Voorgestelde programmering

Lopend project

- Mariaschool: Haalbaarheidsonderzoek
- Mariaschool: Vernieuwing (start 2025)

Vinkel

19 Mariaschool			2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	Lopend Pr.	Leerlingenprognose	145	168	175	149	128
Bouwjaar	1956	Ruimtebehoefte	954	1.070	1.105	974	869
bvo Onderwijs	1.089	Tekort/overschot	135	19	-16	115	220

19

Schoolbesturen
Filios

6.2.14 Nuland

Basisschool De Hoogakker in Nuland is gehuisvest in een verouderd schoolgebouw, dat vraagt om vernieuwing. De school heeft een omvang van ruim 350 leerlingen. Op middellange termijn is de verwachting dat dit leerlingenaantal groeit met 100 leerlingen naar circa 450 leerlingen.

	2026	2030	2034	2038	2042
Hoogakker	371	440	451	424	399

Tevens zijn er ontwikkelingen in het dorp, waarbij mogelijk in de toekomst woningbouw plaatsvindt tussen de kernen Nuland en Geffen. Hiermee zou het kunnen dat er op termijn een verdere groei van het aantal leerlingen ontstaat. Op basis van de werkelijke ontwikkelingen zullen schoolbesturen en gemeente verkennen of een extra school wenselijk is in het dorp.

Voorgestelde programmering

Termijn 1 (0 – 4 jaar)

- De Hoogakker: Vernieuwing (reservering, afhankelijk van gebiedsontwikkeling)

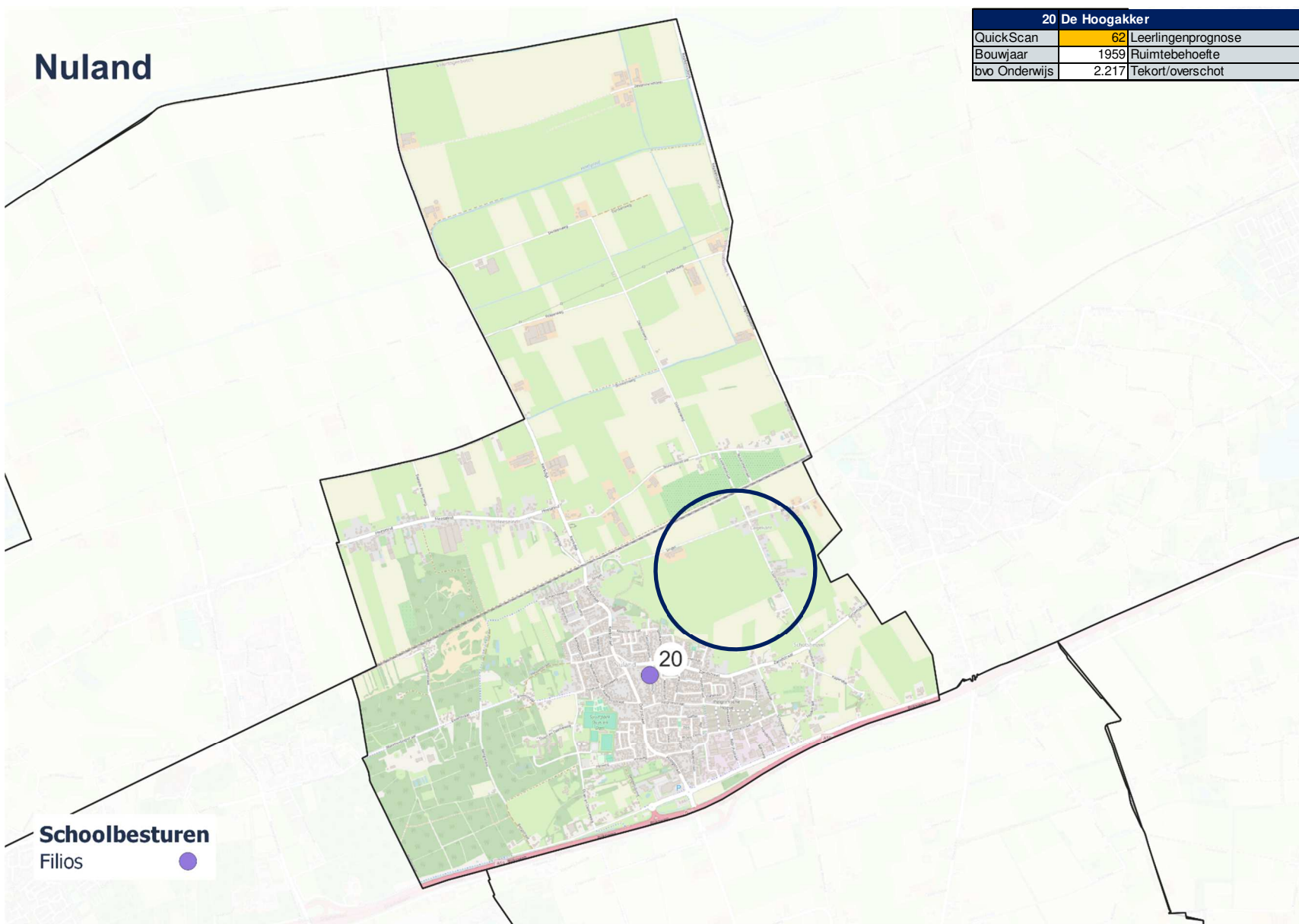
Termijn 3 (8 – 16 jaar)

- Nieuwe school (afhankelijk van behoefte)

Nuland

20 De Hoogakker		2026	2030	2034	2038	2042
QuickScan	62	356	424	453	434	405
Bouwjaar	1959	2.016	2.358	2.504	2.408	2.262
bvo Onderwijs	2.217	201	-141	-287	-191	-45
	Leerlingenprognose					
	Ruimtebehoefte					
	Tekort/overschot					

6.3. Integrale programmering

De opgaven per deelgebied leiden tot de volgende programmering. Deze integrale programmering vormt de basis voor de financiële vertaling in de volgende hoofdstukken.

Termijn 0 Lopende projecten	Maatregel
KC De Kruisboelijn	Verhuizing
EC 't Sparrenbos	Vernieuwing (<i>nieuwbouw</i>)
KC Zuiderster	Vernieuwing (<i>monument</i>)
Mariaschool	Vernieuwing (<i>nieuwbouw</i>)
KC Het Stadshart	Vernieuwing (<i>afhankelijk van onderzoek</i>)

Termijn 1 (0 – 4 jaar) – 2026 t/m 2029	Maatregel
KC De Ontluiking	Haalbaarheidsonderzoek
Het Palet	Haalbaarheidsonderzoek
IKC Sterrenboom	Haalbaarheidsonderzoek
HUB Rosmalen	Vernieuwing
Antonius Abt	Herschikking
KC De Matrix	Vernieuwing
KC Sterrenboom	Vernieuwing
KC Wikveld (Meerwijkweg)	Vernieuwing
De Hoogakker	Vernieuwing (<i>reservering, afhankelijk van gebiedsontwikkeling</i>)
De Groote Wielen	Nieuwe school (1) (<i>reservering, afhankelijk van woningbouwtempo</i>)
KC 't Wikveld Zeis	Herbestemmen

Termijn 2 (4 – 8 jaar) 2030 t/m 2033	Maatregel
KC De Kwartiermaker	Vernieuwing (<i>gemeentelijk monument</i>)
KC 't Schrijverke	Vernieuwing
KC Het Palet	Vernieuwing (<i>monitoren effecten woningbouw</i>)
LW Beekman	Vernieuwing (<i>rijksmonument</i>)
KC De Ontluiking	Vernieuwing
In-/uitbreidingswijken (Vliert, Spoorzone)	Nieuwe school (1) (<i>reservering, afhankelijk van behoefte</i>)
De Groote Wielen	Nieuwe school (2) (<i>reservering, afhankelijk van woningbouwtempo</i>)

Termijn 3 (8 – 16 jaar) 2034 t/m 2041	Maatregel
Praktijkschool De Rijzert	Vernieuwing
Ds. Pierson College	Vernieuwing (<i>i.c.m. gebiedsontwikkeling</i>)
KC de Terp	Vernieuwing
KC De Troubadour	Vernieuwing
Merlijn	Vernieuwing
De Bron	Vernieuwing
KC De Hobbit (Hoge Kamp)	Vernieuwing
KC De Sprong	Vernieuwing
KC De Pionier	Vernieuwing
In-/uitbreidingswijken (Vliert, Spoorzone)	Nieuwe school (2) (<i>reservering, afhankelijk van behoefte</i>)
De Groote Wielen	Nieuwe school (3) (<i>semipermanent afhankelijk van behoefte</i>)
Zuid (Groot Meerendonk)	Nieuwe school (<i>reservering, afhankelijk van behoefte</i>)
Nuland (uitbreidingswijk)	Nieuwe school (<i>reservering, afhankelijk van behoefte</i>)

7. Financiële vertaling en CO₂-reductie

De in hoofdstuk 5 gepresenteerde scenario's voor het PO, VO en (V)SO zijn in dit hoofdstuk voorzien van een financieel kader. Er wordt ingegaan op het kwaliteitsniveau, de verdeling van de verantwoordelijkheid voor dit kwaliteitsniveau tussen gemeente en schoolbesturen en de kostenkengetallen. Vervolgens wordt het meerjaren investeringsoverzicht gepresenteerd. Ook is inzichtelijk gemaakt wat de CO₂-reductie is van de beoogde IHP opgave.

7.1. IHP Kwaliteit

Voortvloeiend uit het Beleidskader Onderwijshuisvesting is de toekomstige kwaliteit van de schoolgebouwen bepaald:

- Wettelijk minimum (besluit bouwwerken leefomgeving).
- Energieneutraliteit (ENG).
- Herindeelbaar (en uitbreidbaar) gebouw (flexibiliteit door niet-dragende wanden en ventilatie in verkeersruimten).
- Esthetische kwaliteit: (meer gevel- en gevelopeningen en een goed afwerkingsniveau).
- Frisse Scholen Klasse gemiddeld score B (licht, lucht, geluid minimaal klasse B).
- Onderwijskwaliteit (multifunctionaliteit).
- Circulariteit (hergebruik of het gebruik van herinzetbare materialen).
- Toegankelijkheid (voor minder validen).
- Waterretentie (wadi).
- Groenblauw schoolplein.

Tijdens het opstellen van het Beleidskader hebben gemeente en schoolbesturen een afspraak gemaakt over verdeling van de kosten. Hetgeen bovenstaand is vermeld wordt door de gemeente gefinancierd. Daardoor heeft de gemeente de basiskwaliteit voor onderwijshuisvesting gedefinieerd en gewaarborgd. Het betreffen die onderdelen die essentieel zijn voor een goed schoolgebouw en daarom niet afhankelijk dienen te zijn van een bijdrage van een schoolbestuur. De schoolbesturen kunnen er voor kiezen bij te dragen aan aanvullende kwaliteit die zich richt op bijvoorbeeld extra duurzaamheid, prestatie eisen op het gebied van frisse scholen en/of onderwijskundige kwaliteit.

7.2. Aanvullende Kwaliteit

Schoolbesturen kunnen vanuit hun exploitatiebijdrage aanvullend investeren in de schoolgebouwen om bijvoorbeeld een Nul-op-de-meter-gebouw te realiseren.

Hierbij maken schoolbesturen gebruik van de vergoeding voor materiële instandhouding (mi-vergoeding) die zij ontvangen van het rijk. De aanvullende kwaliteit wordt bijvoorbeeld gefinancierd vanuit een verwacht exploitatievoordeel (op energiekosten) gedurende een deel van de levensduur van het gebouw en een besparing op onderhoud aan het bestaande gebouw voorafgaand aan een vernieuwingsopgave (besparing op investeringen in de lopende meerjarenonderhoudsplanung).

7.3. Kosten per m²

De bepaling van de kwaliteitsambitie en verdeling van deze kwaliteit leidt tot indicatieve stichtingskosten per m² brutovloeroppervlakte (bvo). Deze kengetallen worden gehanteerd als normbedragen en bepalen het taakstellend budget. Deze zijn reeds berekend tijdens het opstellen van het Beleidskader Onderwijshuisvesting.

In 2023 was het berekende kengetal voor de stichtingskosten gerelateerd aan het beleidskader onderwijshuisvesting € 4.076 per m² bvo. Inclusief indexatie voor 2024 (5%) en 2025 (2,8%) komen de stichtingskosten uit op € 4.400 per m² bvo.

Bij opgaven in het VO is afhankelijk van het schaalniveau rekening gehouden met een schaalvoordeel. Dit geldt in dit IHP voor de opgave van Ds. Pierson College (20% schaalvoordeel) en Praktijkschool de Rijzert (10% schaalvoordeel).

7.4. Financiële uitgangspunten en stichtingskosten

De overzichten op de volgende pagina's tonen de stichtingskosten en bijkomende kosten. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De stichtingskosten zijn inclusief btw, prijspeil 2025. Jaarlijkse indexatie als basis voor de financiële vertaling van dit IHP is noodzakelijk. Risico's ten aanzien van de bouwkosten zijn ook te vinden in de algemene prijsontwikkeling van bouwprojecten in Nederland en de regio. Het normbedrag gaat uit van normale marktomstandigheden voor wat betreft beschikbaarheid van materialen en inschrijvingen van aannemers bij projecten.
2. In de stichtingskosten zijn ook diverse honoraria en vaste aanvullende kosten opgenomen. Daarbij is rekening gehouden met de volgende honoraria (voor ontwerpteamleden (architect, installatieadviseur, constructeur, bouwfysicus en projectmanager), en de volgende vaste aanvullende kosten (aansluitkosten, heffingen, verzekeringen, beperkte risicoverrekening en onvoorzien).
3. Bijkomende kosten zijn niet opgenomen in de stichtingskosten. Per opgave komen er nog diverse kosten bij, dit kan sterk verschillen. De kosten waarmee rekening moet worden gehouden zijn onder andere kosten voor tijdelijke huisvesting, grondkosten, locatiegebonden kosten (bijv. infrastructuur), kosten voor bouwrijp maken, sloopkosten en asbestsanering, interne kosten voor gemeente (bijvoorbeeld voor adviezen of projectleiding), kosten voor organisatorische ondersteuning, inrichtingskosten (eerste inrichting) en verhuiskosten. Ook financieringskosten zoals rentekosten, startkosten of faseringskosten zijn niet opgenomen. Jaarlijks voorziet de gemeente hiervoor in een bedrag van € 750.000.
4. Los van de onder 3. beschreven bijkomende kosten zijn er per project mogelijk ook kosten voor voorfinanciering van bijvoorbeeld kinderopvang.
5. Voor de ruimtebehoefte bij de doorrekening van de stichtingskosten is, op basis van de prognoses van XXLLNC (voorheen: Pronexus) uitgegaan van een inschatting van de leerlingenaantallen voor de lange termijn gekoppeld aan het verwacht vernieuwingsmoment. De prognoses worden tweejaarlijks geactualiseerd. In de

haalbaarheidsonderzoeken en bij het afgeven van een voorbereidingskrediet, wordt het leerlingenaantal nogmaals herijkt.

6. Vooralnog is voor de investering bij iedere vernieuwings- en uitbreidingsopgave uitgegaan van de normkosten voor nieuwbouw voor 40 jaar. Voorafgaand aan de totstandkoming van projecten zal de afweging tussen (ver)nieuwbouw en renovatie plaatsvinden. In de basis zijn de normkosten voor vernieuwbouw/renovatie gelijk gesteld aan de kosten voor nieuwbouw, tenzij er specifieke omstandigheden zijn bij een project.

7.5. Overzicht stichtingskosten onderwijshuisvesting

In het overzicht op de volgende pagina worden indicatieve stichtingskosten en bijkomende kosten inclusief btw prijspeil 2025 (per termijn) weergegeven.

7.6. Status IHP Kosten

In het IHP en in de daaropvolgende uitvoering zijn de kwaliteitsuitgangspunten taakstellend. Deze kwaliteitsuitgangspunten zijn in samenspraak tussen gemeente en schoolbesturen vastgesteld in het beleidskader onderwijshuisvesting. De gemeente en schoolbesturen maken zich hard voor deze kwaliteitsuitgangspunten. Het IHP geeft een doorkijk naar wat dit betekent voor de stichtingskosten. Deze stichtingskosten zijn gepresenteerd in de vorm van kengetallen. Het doel van het stichtingskostenoverzicht is om de gemeente en de schoolbesturen inzicht te geven in de financiële omvang van de opgave en hen te helpen bij de voorbereiding van deze opgave.

Na besluitvorming over het IHP worden voor de individuele projecten, op het moment dat deze actueel worden, haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd. In deze haalbaarheidsonderzoeken worden de stichtingskosten opnieuw berekend. In deze fase wordt immers duidelijk voor hoeveel leerlingen en hoeveel vierkante meters daadwerkelijk gebouwd wordt, op welke locatie, in hoeveel bouwlagen etc. Ook ontstaat meer grip op de bijkomende kosten. Na het haalbaarheidsonderzoek zijn naast de kwaliteitsuitgangspunten uit het IHP ook de berekende stichtingskosten taakstellend.

7.7. CO2-reductie

HEVO heeft op verzoek van de gemeente een analyse gemaakt van de CO2-reductie opgave die nog resteert na uitvoering van voorliggend IHP. Daarbij is de essentie van de opgave om toe te werken naar een ENG voorraad voor 2045.

Als basis voor de analyse is het vertrekpunt genomen dat de in de programmering opgenomen gebouwen allen ENG worden gerealiseerd. Dit leidt logischerwijs tot een aanzienlijk deel van de voorraad die voor 2045 ENG is.

Vervolgens resteert een deel van de voorraad die nog niet ENG is. Deze voorraad is geclassificeerd in vijf categorieën: voor 2005, voor 2012, voor 2021, BENG (na 2021) en ENG (na 2025). De categorieën zijn gebaseerd op de inwerkingtreding van het bouwbesluit.

BVO verdeling

	BVO na IHP opgave	%
<2005	21.165	16%
<2012	20.036	15%
<2021	26.613	20%
BENG	4.531	3%
ENG*	45.536	34%
Totaal	132.939	100%

* Dit is een ingeschat BVO op basis van de huidige ruimtebehoefte van de scholen, niet het huidige BVO.

Het IHP leidt daarmee tot een ENG voorraad van 34% en een BENG voorraad van 3%. Indien we streven naar een volledige ENG voorraad worden de volgende maatregelen op de gebouwen toegepast.

1. <2005 Deze gebouwen worden op basis van de huidige ruimtebehoefte vervangen op rond 40e levensjaar (dus nog net voor 2045-2050).
2. <2012 Deze gebouwen worden op basis van het bvo verduurzaamd naar ENG tussen nu en 2045 ca. 800 euro per m².
3. <2021 Deze gebouwen worden op basis van het bvo verduurzaamd naar ENG tussen nu en 2045 ca. 400 euro per m².
4. BENG Geen maatregelen (betreft <5% van de resterende voorraad).
5. ENG Geen maatregelen.

Dit laat zien dat de meerkosten voor het versnellingscenario (CO2 neutraal in 2045) leidt tot een aanvullende investering van ca. 100 miljoen. Bovenop de reeds geraamde ca. 200 miljoen vanuit het IHP scenario..

Aanvullende investering voor 2045

	per m ²	totaal
<2005 (rbm)	€ 4.400,00	€ 73.410.568,00
<2012 (bvo)	€ 800,00	€ 16.028.800,00
<2021 (bvo)	€ 400,00	€ 10.645.200,00
BENG		
ENG		
Totaal		€ 100.084.568,00

Bij deze globale analyse dienen de volgende kanttekeningen te worden geplaatst:

- Kosten van verduurzaming zijn een indicatie en zeer afhankelijk van technische mogelijkheden van de gebouwen.
- Investerings in verduurzaming zullen waarschijnlijk in 20 jaar afgeschreven worden, waardoor de kapitaalslast hoger ligt.
- De daadwerkelijke klimaatdoelstelling gaat uit van referentiejaar 1990 als vergelijking met 2045. De gemeente heeft aanzienlijk geïnvesteerd in deze tussenliggende periode, deze hebben waarschijnlijk een positieve impact gehad op de CO2 uitstoot.
- Er is geen rekening gehouden met de uitstoot gedurende het bouwproces en de CO2 belasting van de materialen.
- Het energienet zal in de praktijk ook steeds verder verduurzamen. In landelijke routekaarten wordt ook rekening gehouden met deze parameter.
- De huidige m² bvo zijn bij een aantal scholen hoger dan de ruimtebehoefte. De aanvullende investering zal daardoor hoger zijn dan ca. 100 miljoen.
- Op termijn komt het rijk mogelijk met subsidies om de verduurzaming van schoolgebouwen te versnellen.

8. Vervolg IHP

HEVO adviseert de gemeente 's-Hertogenbosch om bij de uitvoering van het IHP rekening te houden met een aantal processtappen en uitgangspunten. Deze staan hieronder uitgewerkt.

Bij de toekenning van nieuwbouw of vernieuwing worden drie fases gehanteerd:

1. haalbaarheidsonderzoek
2. bouwvoorbereidingskrediet (tot en met aanbestedingsgereed ontwerp)
3. bouwkrediet.

8.1. Opstellen uitvoeringsprogramma

Na vaststelling van het IHP starten gemeente en schoolbesturen met het opstellen van een uitvoeringsprogramma. Dit programma bestaat uit twee hoofdonderdelen:

1. Afspraken programmaniveau: afspraken die gelden voor het gehele uitvoeringsprogramma, ofwel voor alle projecten als genoemd in de eerste termijn (0 tot 4 jaar). Deze afspraken gaan over (1) het inrichten van een organisatie voor het realiseren van het uitvoeringsprogramma (2) het ontwikkelen van een financiële werkwijze voor uniformiteit van projecten en (3) het maken van samenwerkingsafspraken.
2. Afspraken projectniveau: er wordt een planning gemaakt voor de volgordelijkheid van projecten. Denk aan beschikbare locaties, tijdelijke huisvesting en het bundelen van projecten op onderdelen zoals technische en ruimtelijk functionele programma's van eisen.
3. Het IHP en het uitvoeringsprogramma zijn mede input voor het jaarlijks op te stellen Programma en Overzicht onderwijshuisvesting

8.2. Opstellen Haalbaarheidsonderzoeken

Wanneer het uitvoeringsprogramma is vastgesteld kan worden gestart met de initiatieffase van projecten door haalbaarheidsonderzoeken uit te voeren. In de haalbaarheidsonderzoeken worden projecten geconcretiseerd en geactualiseerd. Dit is de fase voordat een project wordt opgestart. Optioneel kan er voor worden gekozen om de haalbaarheidsonderzoeken onderdeel te maken van het uitvoeringsprogramma,

zodat de afspraken op projectniveau (zie punt 2 van par. 8.1.) nog concreter gemaakt kunnen worden.

De haalbaarheidsonderzoeken hebben o.a. als doel om:

- Een keuze te maken tussen nieuwbouw of levensduurverlenging met 40 jaar of een combinatie van deze mogelijkheden
- De definitieve leerlingenaantallen per project te bepalen.
- De totale stichtingskosten verder te specificeren, evenals de bijkomende kosten en de eigen bijdrage van schoolbesturen (indien van toepassing).
- De verbinding te leggen met doelgroepen als kinderopvang, overige maatschappelijke partners en eventueel docenten, leerlingen, ouders, bedrijven, de wijk etc.

De haalbaarheidsstudie wordt voor bestuurlijke besluitvorming voorgelegd. Daarna starten de volgende fasen:

- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Aanbesteding en realisatie
- Exploitatie- of gebruiksfase

8.3. Disclaimer

Dit IHP is opgesteld onder de wet- en regelgeving zoals deze geldt op het moment van het opstellen daarvan. Echter, wet- en regelgeving is onderhevig aan voortschrijdend inzicht; zo ook de wetgeving met betrekking tot het huisvestingsstelsel voor het funderend onderwijs in Nederland. Vanuit (aankomende) wet- en regelgeving vernieuwen we het IHP elke vier jaar. Bij (substantiële) wijzigingen van bijvoorbeeld het genoemde stelsel, de Algemene Uitkeringen van het gemeentefonds, de wijze van bepalen van ruimtebehoefte en/of normbedragen, wijzigingen ten aanzien van Bouwbesluit, energie-akkoorden of enig andere substantiële ontwikkeling, kan het nodig zijn om eerder dan bovengenoemde periode dit IHP (op onderdelen) aan te passen aan de dan geldende realiteit en mogelijkheden.

Bijlage I – Kwaliteitsanalyse

In deze bijlage is de kwaliteitsanalyse opgenomen. Dit betreft het overzicht van de gescande gebouwen via de Quickscan methodiek van HEVO. Het is een weergave van de scores per thema en de eindscore.

Advies

- < 57 punten: binnen 5 jaar renovatie of nieuwbouw
- 63 - 69 punten: binnen 10 - 20 jaar renovatie of nieuwbouw
- 57 - 63 punten: binnen 5 - 10 jaar renovatie of nieuwbouw
- > 69 punten: na 20 jaar of langer renovatie of nieuwbouw

Bestuur	Naam	Type	Bouwjaar	Uitstraling x1	Bouwkundig x3	Veiligheid x1	B.Milieu x2	Exploitatie x2	Onderwijs/ functioneel x3	Advies
HUB	HUB - Sparrenburg	Quick	1988	5,5	4,0	5,5	5,0	5,0	5,0	58,0
Signum	Het Palet	Quick	1970	7,0	4,0	6,0	5,5	4,0	5,0	59,0
HUB	HUB Molenhoek (Sportlaan)	Quick	1974	6,0	4,0	5,5	5,0	4,0	6,0	59,5
Signum	De Ontluiking	Quick	1978	6,0	4,0	5,5	5,0	4,0	6,0	59,5
ATO	L.W. Beekmanschool	Quick	1927	7,0	4,0	5,5	5,5	4,0	5,5	60,0
Signum	't Wikveld (Meerwijkweg)	Quick	1976	5,5	4,0	6,0	5,5	4,0	6,0	60,5
Signum	't Schrijverke	Quick	1993	5,5	4,5	6,0	5,5	4,0	5,5	60,5
ATO	Sterrenboom	Quick	1987	5,5	4,0	5,5	5,5	5,5	5,5	61,5
Filios	De Hoogakker (Bouwdeel 1)	Quick	1959	6,0	4,0	6,0	5,0	5,0	6,0	62,0
ATO	De Hobbit (Hoge Kamp)	Quick	1993	6,0	5,0	6,0	5,5	5,0	5,0	63,0
Signum	De Kwartiermaker	Quick	1969	6,0	5,0	6,0	6,0	4,0	5,5	63,5
ATO	Merlijn	Quick	1991	6,0	5,0	5,5	5,5	5,0	5,5	64,0
Signum	De Matrix	Quick	1956	7,0	4,0	6,0	5,0	6,0	6,0	65,0
Signum	De Kameleon (BBS de Graaf)	Quick	2001	7,0	6,0	5,5	5,0	4,0	5,5	65,0
Signum	De Troubadour (Bouwdeel 1)	Quick	1968	5,5	4,5	6,0	6,0	4,0	7,0	66,0
Stichting Praktijk...	De Rijzert	Quick	1974	6,0	4,0	6,0	6,0	5,0	7,0	67,0
ATO	Caleidoscoop (Bouwdeel 2)	Quick	2002	6,0	6,0	6,0	5,0	5,5	5,5	67,5
ATO	Caleidoscoop (Bouwdeel 1)	Quick	2001	6,0	6,0	6,0	5,0	5,5	5,5	67,5
TalentiS	De Bron	Quick	1991	5,5	5,0	6,0	5,5	7,0	5,5	68,0
ATO	Meander	Quick	2001	7,0	6,0	6,0	5,0	5,5	5,5	68,5

Bestuur	Naam	Type	Bouwjaar	Uitstraling x1	Bouwkundig x3	Veiligheid x1	B.Milieu x2	Exploitatie x2	Onderwijs/ functioneel x3	Advies
ATO	De Terp (Bouwdeel 2)	Quick	2002	6,0	6,0	6,0	5,0	5,5	6,0	69,0
ATO	De Pionier	Quick	1974	6,0	5,5	6,0	5,5	6,0	6,0	69,5
Pierson Stichting	Ds. Pierson College (Bouwdeel 1)	Quick	1992	6,0	5,5	6,0	6,0	5,5	6,0	69,5
ATO	De Terp (Bouwdeel 1)	Quick	1987	6,0	4,5	6,0	6,0	5,5	7,0	69,5
Signum	Het Ijzeren Kind	Quick	2003	6,0	6,0	6,0	6,0	5,0	6,0	70,0
Filios	De Hoogakker (Bouwdeel 2)	Quick	2008	6,0	7,0	6,0	5,5	5,0	5,5	70,5
Antonius Abt	Antonius Abt Park	Quick	2011	6,0	6,5	6,0	7,0	4,0	6,0	71,5
Signum	De Duizendpoot (BBS Hambaken)	Quick	2000	6,0	6,0	6,0	5,5	8,0	5,0	72,0
ATO	Het Rondeel (BBS Aan de Aa)	Quick	2001	6,0	6,0	6,0	5,5	8,0	5,5	73,5
ATO	De Ontdekking	Quick	2009	7,0	7,0	6,0	5,5	5,5	6,0	74,0
Signum	't Wikveld (Zeis)	Quick	2011	7,0	7,0	6,0	5,5	4,0	7,0	74,0
ATO	De Grote Wielen	Quick	2009	6,0	6,5	5,5	5,5	7,0	6,0	74,0
Signum	Wittering	Quick	2009	6,0	6,5	5,5	5,5	7,0	6,0	74,0
Pierson Stichting	Ds. Pierson College (Bouwdeel 2)	Quick	2005	6,0	7,0	6,0	6,0	5,5	6,0	74,0
Signum	De Masten	Quick	2011	7,0	7,0	5,5	6,0	4,0	7,0	74,5
OSZG	Het Stedelijk Gymnasium 's-Hertoge...	Quick	2003	6,0	6,0	6,0	5,5	8,0	6,0	75,0
Signum	De Troubadour (Bouwdeel 2)	Quick	2007	7,0	7,0	6,0	6,0	4,0	7,0	75,0
ATO	De Hoven	Quick	2011	6,0	7,0	6,0	7,0	6,0	6,0	77,0
OSZG	Het Stedelijk Gymnasium 's-Hertoge...	Quick	2002	6,0	6,0	6,0	7,0	8,0	6,0	78,0
OSZG	Het Stedelijk Gymnasium 's-Hertoge...	Quick	2002	6,0	6,0	6,0	7,5	8,0	6,0	79,0
Signum	De Haren	Quick	2006	6,0	7,0	5,5	5,5	6,0	8,0	79,5
Antonius Abt	Antonius Abt Slot	Quick	2004	7,0	6,0	6,0	7,0	7,0	7,0	80,0
ATO	De Sprong	Quick	2011	7,0	7,0	6,0	5,5	8,0	8,0	85,0

Bijlage II - Scholenlijst

	*Schoolbestuur	*Schoolnaam	*Sector	*Vestigingsnr.	Hoofdlocatie
1	Talenti	Antonius Abt Slot	PO	04DZ00	Hoofdlocatie
2	Talenti	Antonius Abt Park	PO	04DZ01	Dislocatie
3	ATO	L.W. Beekman	PO	09ZH00	Hoofdlocatie
4	ATO	Noorderlicht	PO	10RL00	Hoofdlocatie
5	ATO	De Hobbit (Hoge Kamp)	PO	11AZ00	Hoofdlocatie
6	ATO	De Hobbit (Laaghemaal)	PO	11AZ01	Dislocatie
7	ATO	KC Sterrenboom	PO	11ZC00	Hoofdlocatie
8	ATO	KC Aan de Oosterplas	PO	12LF00	Hoofdlocatie
9	ATO	De Ontdekking	PO	18MZ00	Hoofdlocatie
10	ATO	Het Rondeel (BBS Aan de Aa)	PO	18OD00	Hoofdlocatie
11	ATO	KC de Pionier	PO	18FN00	Hoofdlocatie
12	ATO	Caleidoscoop	PO	18RO00	Hoofdlocatie
13	ATO	Merlijn	PO	21NM00	Hoofdlocatie
14	ATO	KC De Terp	PO	21RE00	Dislocatie
15	ATO	Meander	PO	24AY00	Hoofdlocatie
16	ATO	De Grootte Wielen (Windkracht 5)	PO	27YZ00	Hoofdlocatie
17	ATO	De Sprong	PO	27YZ01	Dislocatie
18	ATO	De Hoven	PO	30BA00	Hoofdlocatie
19	Filos	Mariaschool	PO	03PW00	Hoofdlocatie
20	Filos	De Hoogakker	PO	07SH00	Hoofdlocatie
21	Pallas	KC De Driestroom	PO	06XR00	Hoofdlocatie
22	Signum	KC Uzerenkind	PO	03JH00	Hoofdlocatie
23	Signum	De Troubadour	PO	05IZ00	Hoofdlocatie
24	Signum	De Masten (Meerlaer)	PO	05JA00	Hoofdlocatie
25	Signum	De Matrix	PO	05KL00	Hoofdlocatie
26	Signum	De Ontluiting	PO	06KY00	Hoofdlocatie
27	Signum	t Wikveld (Meerw ijkweg)	PO	07UF00	Hoofdlocatie
28	Signum	t Wikveld (Zeis)	PO	07UF01	Dislocatie
29	Signum	t Ven	PO	08MV00	Hoofdlocatie
30	Signum	EC t Sparrenbos (Eikakkerhoeven)	PO	09PF00	Hoofdlocatie
31	Signum	EC t Sparrenbos (Maaslandhoeven)	PO	09PF01	Dislocatie
32	Signum	Het Palet	PO	12BT00	Hoofdlocatie
33	Signum	De Haren (BBS Hadore)	PO	12TH00	Hoofdlocatie
34	Signum	De Duizendpoot (BBS Hambaken)	PO	12ZR00	Hoofdlocatie

	*Schoolbestuur	*Schoolnaam	*Sector	*Vestigingsnr.	Hoofdlocatie
35	Signum	KC Westerbreedte (BBS Kruisk. Noord)	PO	13WW00	Hoofdlocatie
36	Signum	KC Het Stadshart	PO	14AE00	Hoofdlocatie
37	Signum	De Kruisboelijn (BBS Kruisk. Zuid)	PO	14VM00	Hoofdlocatie
38	Signum	KC Kameleon	PO	15KA00	Hoofdlocatie
39	Signum	KC Boon (BBS De Graaf)	PO	15KA01	Dislocatie
40	Signum	De Kw artiermaker	PO	15MN00	Hoofdlocatie
41	Signum	Boschveld (BBS Boschveld)	PO	15RJ00	Hoofdlocatie
42	Signum	t Schrijverke	PO	24AZ00	Hoofdlocatie
43	Signum	Wittering.nl (Windkracht 5)	PO	27ZA00	Hoofdlocatie
44	Signum	Campus aan de Lanen	PO	31JG00	Hoofdlocatie
45	Signum	KC Zuiderster	PO	31LY00	Hoofdlocatie
46	Simonscholen	Nour (BBS Kruiskamp Zuid)	PO	23RT00	Hoofdlocatie
47	Talenti	KC De Vlindertuin	PO	09YM00	Hoofdlocatie
48	Talenti	De Bron	PO	21NN00	Hoofdlocatie
49	Stichting Gabriël	Mytyschool Gabriël SO	SO	02SK00	Hoofdlocatie
50	Stichting Gabriël	Mytyschool Gabriël VSO	VSO	02SK00	Hoofdlocatie
51	Koraal	SO Rietlanden	SO	21GN03	Dislocatie
52	Koraal	VSO Diezecelege	VSO	21GN00	Hoofdlocatie
53	HUB Noord-Brabant	HUB Rosmalen SO	SO	01PD00	Hoofdlocatie
54	HUB Noord-Brabant	HUB Rosmalen VSO	VSO	01PD00	Hoofdlocatie
55	HUB Noord-Brabant	HUB Rosmalen Disloc. (Molenhoek)	SO	01PD01	Dislocatie
56	HUB Noord-Brabant	HUB Rosmalen Disloc. (Sparrenburg)	SO	01PD02	Dislocatie
57	HUB Noord-Brabant	Stedelijk VSO	VSO	02SJ00	Hoofdlocatie
58	Pierson Stichting	Ds. Pierson College	VO	05PL00	Hoofdlocatie
59	Stg Praktijkonderwijs 's-Hertogenbosch	Praktijkschool De Rijzert	VO	17MA00	Hoofdlocatie
60	Onderwijsstichting Zelfstandige Gymnasia	Stedelijk Gymnasium	VO	20AJ00	Hoofdlocatie
61	OMO	Rodenborchcollege	VO	07MJ00	Hoofdlocatie
62	OMO	Van Maerlant	VO	17KF00	Hoofdlocatie
63	OMO	St. Janslyceum	VO	20ST00	Hoofdlocatie
64	OMO	Bossche Vakschool Hervion	VO	23FY00	Hoofdlocatie
65	OMO	Bossche Vakschool ISK (Jeroen Bosch)	VO	23FY04	Dislocatie
66	Yuverta	Yuverta VMBO Den Bosch	VO	26CC08	Dislocatie

Colofon

Uitgave: HEVO B.V.
Datum: 25 november 2024

Contact

Statenlaan 8   Burg. Roelenweg 40
5223 LA 's-Hertogenbosch   8021 EW Zwolle

T 073 - 6 409 409   T 038 - 4 258 101
info@hevo.nl

www.hevo.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van HEVO B.V. worden gekopieerd, noch aan derden ter inzage worden gegeven